

T.C.
GAZİANTEP ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI SINIF EĞİTİMİ
PROGRAMI

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ
ADAYLARININ YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞULE TEMEL

TEMMUZ 2017

T.C.
GAZIANTEP ÜNİVERSİTESİ EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
TEMEL EĞİTİM ANA BİLİM DALI SINIF EĞİTİMİ
PROGRAMI

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ
ADAYLARININ YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN
ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

YÜKSEK LİSANS TEZİ
ŞULE TEMEL

TEZ DANIŞMANI
Yrd. Doç. Dr. Melike ÖZYURT

TEMMUZ 2017

TEZ ONAY SAYFASI

Öğrencinin Adı ve Soyadı : Şule TEMEL
Üniversite : Gaziantep Üniversitesi
Enstitü : Eğitim Bilimleri Enstitüsü
Anabilim Dalı ve Program : Temel Eğitim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Programı
Tezin Başlığı : Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi
Tezin Savunma Tarihi : 19/ 07/ 2017

Bu tezin Yüksek Lisans tezi olarak gerekli şartları sağladığını onaylıyorum.

Doç. Dr. Ayhan DOĞAN
Enstitü ABD Başkanı

Bu tez tarafımda (tarafımızca) okunmuş, kapsamı ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Yrd. Doç. Dr. Melike ÖZYURT
Tez Danışmanı

Bu tez tarafımızca okunmuş, kapsam ve niteliği açısından bir Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri:

İmzası

Yrd. Doç. Dr. Melike ÖZYURT

Yrd. Doç. Dr. Bilge KUŞDEMİR KAYIRAN

Yrd. Doç. Dr. Ayşegül KARABAY

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Onayı

Dr. Doç. M. Fatih ÖZMANTAR
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BELGESİ

Tez yazma sürecinde, bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi vebu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

İmza:

Adı ve Soyadı: Şule TEMEL

Öğrenci Numarası: 201627062

Tezin Savunma Tarihi: 19/07 /2017

ÖZET

SINIF ÖĞRETMENLERİ VE SINIF ÖĞRETMENİ ADAYLARININ YANSITICI DÜŞÜNME EĞİLİMLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ

Temel, Şule
Yüksek Lisans, Eğitim Programları ve Sınıf Eğitimi Ana Bilim Dalı
Tez Yöneticisi: Yrd. Doç. Melike ÖZYURT
Temmuz 2017, 71 sayfa

Bu araştırmada sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Araştırmada nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışmanın örneklemi, 2016-2017 öğretim yılında Gaziantep ilinde görev yapan 299 sınıf öğretmeni ve Gaziantep’ te öğrenim gören 3. ve 4. sınıf 120 sınıf öğretmen adayından oluşmaktadır. Semerci (2007) tarafından geliştirilen ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi’ ölçeği ve araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formlarında sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adayları için iki farklı demografik bilgi formu yer almaktadır. Verilerin analizi için betimsel istatistiklerle birlikte karşılaştırma testlerinde parametrik veya non-parametrik testlerden hangilerinin kullanılacağını belirlemek amacıyla normallik sınaması yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler, bağımsız gruplar t-testi, tek yönlü varyans analizi LSD testi kullanılarak analiz edilmiştir.

Araştırmanın sonucunda, sınıf öğretmen adayları ve sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin görüşlerinde cinsiyet ve büyüdüğü yerleşim yerleri açısından anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinde not ortalaması, anne ve baba öğrenim düzeyleri değişkenleri açısından anlamlı farklılık bulunmadığı tespit edilmiştir. Araştırmada ayrıca, Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mezuniyet not ortalaması, mezun olunan okul türü, öğrenim düzeyi ve kıdem değişkenleri açısından da anlamlı olarak farklılaşmadığı belirlenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Düşünme, Yansıtıcı Düşünme, Düşünme Becerileri Sınıf Öğretmenleri, Sınıf Öğretmen Adayları

ABSTRACT**EXAMINING OF PRIMARY SCHOOL TEACHERS' AND
PRIMARY SCHOOL TEACHER CANDIDATES' REFLECTIVE
THINKING DISPOSITION IN TERMS OF SOME VARIABLES**

Temel, Şule
Post Graduate, Department of Curriculum and
Instruction Supervisor:
Yrd. Doç. Dr. Melike ÖZYURT
2017, 71 sayfa

The purpose of this research is examining primary school teachers' and primary school teacher candidates' reflective thinking disposition in terms of some variables. Genereal screning model method is used in this research. The study samples consist of 299 class teachers who work in Gaziantep University in 2016-2017 Academic year and 120 students who are junior and senior students in Gaziantep. Sample of research is selected simple random sampling method. The 'Reflective Thinking Tendency' scale developed by Semerci (2007) and the personal information form developed by the researcher were used for primary teacher candidates and primary teachers who participated in the research. There are two kinds of demographic information form in personal information form for primary school teachers and candidates. The data that obtained from research were analyzed by independent parameter through use of t-test, one way analysis of variance and LSD test.

At the end of the study in the primary school teacher candidates' and primary school teachers' opinions regarding the reflective thinking disposition primary school teacher candidates' and primary school teachers' reflective thinking disposition differ significantly in terms of gender and place of growth variables. In the primary school teacher candidates' opinions regarding the reflective thinking disposition, primary school teacher candidates' reflective thinking disposition no significant differences in terms of grade awarage, education level of parents variables. In the primary school teachers' opinions regarding the reflective thinking disposition, primary school teachers' reflective thinking disposition did not differ significantly in terms of

graduation degree, alma mater type, education level of teachers, professional seniority variables.

Keywords: Thinking, Reflective Thinking, Thinking Skills

Primary School Teachers', Primary School Teacher Candidates'

İÇİNDEKİLER

	Sayfa No
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
İÇİNDEKİLER	v
TABLolar LİSTESİ	viii
ŞEKİL LİSTESİ	ix
BİRİNCİ BÖLÜM	1
GİRİŞ	1
1.1. Araştırmanın Problemi	2
1.1.1. Problem Durumu	2
1.1.2 Problem Cümleleri.....	6
1.2 Araştırmanın Amacı	6
1.3 Araştırmanın Önemi	7
1.4 Araştırmanın Sayıltıları	7
1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları	8
1.6 Tanımlar	8
İKİNCİ BÖLÜM	9
KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR	9
2.1 Düşünme.....	9
2.2 Düşünme Çeşitleri	10
2.2.1 Eleştirel Düşünme.....	10
2.2.2 Problem Çözme	11
2.2.3 Yaratıcı Düşünme	13
2.3 Yansıtıcı Düşünme	16
2.4 Yansıtıcı Düşünme ve Diğer Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki	17
2.5 Yansıtıcı Düşünme Modelleri	18
2.5.1 Schön Modeli.....	18
2.5.2 Farra Modeli	19
2.5.3 Eleştirel Düşünme Modeli	20
2.6 Yansıtıcı Düşünmenin Geliştirilmesi	20
2.6.1 Yansıtıcı Günlük Tutma	21

2.6.2 Kavram Haritaları Oluşturma	22
2.6.3 Soru Sorma	23
2.6.4 Kendini Sorgulama	23
2.6.5 Anlaşmalı Öğrenme	24
2.6.6 Kendini Değerlendirme	24
2.7 Yansıtıcı Düşünmenin Eğitimdeki Rolü.....	24
2.8 Yansıtıcı Öğretmen Özellikleri	26
2.9 İlgili Araştırmalar	27
2.9.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar	27
YÖNTEM.....	37
3.1 Araştırmanın Modeli	37
3.2 Evren ve Örneklem.....	37
3.3. Veri Toplama Aracı.....	39
3.3.1. Öğretmen ve Öğretmen Adayları Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeği.....	39
3.3.1.1. Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeğinin Güvenirliliği	40
3.3.2. Kişisel Bilgi Formu	40
3.4. Veri Toplama Süreci	40
3.5. Verilerin Analizi.....	41
DÖRDÜNCÜ BÖLÜM	42
BULGULAR.....	42
4.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bulgular	42
4.1.2. Not Ortalamasına İlişkin Bulgular.....	43
4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bulgular	45
BEşİNCİ BÖLÜM	49
TARTIşMA	49
5.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünce Eğilimleri	49
5.1.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünceme Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	49
5.1.2. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünce Eğilimlerini Not Ortalaması Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	50

5.1.3. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Büyüdükleri Yerleşim Birim Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	50
5.1.4. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Baba ve Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	51
5.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri.....	51
5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	51
5.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Mezuniyet Not Ortalaması Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması	52
5.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumu ve Eğitim Düzeyi Değişkenlerine İlişkin Bulguların Tartışılması	52
5.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Büyüdükleri Yerleşim Birim Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	53
5.2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Kıdem Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması.....	53
ALTINCI BÖLÜM	54
SONUÇ VE ÖNERİLER.....	54
6.1. Sonuç.....	54
6.1. Öneriler.....	55
KAYNAKÇA	56
EKLER.....	64
ÖZGEÇMİŞ.....	70

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa No
Tablo 3.2.1 Sınıf Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	38
Tablo 3.2.2 .Sınıf Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı	38
Tablo 4.1.1 Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Grupla T Testi Sonuçları.....	42
Tablo 4.1.2 Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Not Ortalamasına Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları	43
Tablo 4.1.3 Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	43
Tablo 4.1.4 Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Baba Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	44
Tablo 4.1.5 Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Anne Eğitimine Göre T Testi Sonuçları	45
Tablo 4.2.1 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Grupla T Testi Sonuçları.....	45
Tablo 4.2.2 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Mezuniyet Not Ortalamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları.....	46
Tablo 4.2.3 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	46
Tablo 4.2.4 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Eğitim Düzeyine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	47
Tablo 4.2.5 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	47
Tablo 4.2.6 Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanının Kıdem Yılına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları	48
Tablo 4.3 Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Sınıf Öğretmenlerin Asillik Durumuna Göre Karşılaştırılması	48

ŞEKİL LİSTESİ**Sayfa No****Şekil 2.4** Yansıtıcı ve Üst biliş Düşünmenin Diğer Düşünme Türleriyle İlişkisi..... 18

KISALTMALAR LİSTESİ

- YANDE : Yansıtıcı Düşünme Ölçeği
YÖK : Yüksek Öğretim Kurumu
MEB : Milli Eğitim Bakanlığı

BİRİNCİ BÖLÜM

GİRİŞ

21. Yüzyılda toplumların, gelişme gösterdiği dönemde çağa uyum sağlayabilmesi için bireylerin eğitilmesi önemlidir. Toplumların yaşamlarının devam edebilmesi ve şekillenmesi için de toplumunun temeli olan bireylerin yeterli donanıma sahip olması gerekmektedir. Gelişen toplumlar seviyesine çıkabilmek için bireylerin düşünme yeteneklerini geliştirilmelidir. Bireylerin düşünce üretebilmeleri eğitim kalitelesinin artırılmasıyla oluşur.

Teknolojinin gelişmesiyle birlikte eğitim alanında uzun süredir öğrenmenin nasıl gelişmesi gerektiğine yönelik sorunlar ortaya çıkmaktadır. Bütün bireylerin öğrenmeyi hayatları boyunca devam eden bir süreç olarak görmesi gerekir. Yaşamları boyunca bireyler tecrübelerini anlamlandırarak kendilerini devamlı geliştirmektedir. Bu gelişim eğitim programlarında kendini gösterir. Günümüzde eğitim sistemi bireylerin; eleştirel düşünebilmesini, rahat iletişim kurabilmesini, problem çözme, teknolojiyi kullanabilme, araştırma yapma ve girişimci olmasını istemektedir. Öğretmenler, bireylere düşünme becerilerini göstermede ve yaşamlarının şekillenmesinde yardımcı olurlar. Bireylerin yaşamları boyunca her konuda bilgi sahibi olma, yeni fikirler üretebilme ve karşılaşılan sorunlar karşısında çözüm yolları bulabilmeleri önemlidir. Eğitimciler tarafından düşünme becerileri bireylere kazandırılabilir ve geliştirilebilir.

Yansıtıcı düşünme ile ilgili geçmişten günümüze kadar bir çok tanım yapılmıştır. Bu düşünceyi ilk tanımlayan John Dewey' dir. Dewey (1933), yansıtıcı düşünmeyi, uygulamacıların problemlerine sistematik yaklaşan, bu problemlere yönelik ve gerçekçi sistematik çözüm oluşturmaya çalışan etkin, hedefe yönelik ve istikrarlı bir şekilde ilerleyen düşünme sistemi olarak ifade eder. Atay'a (2003) göre yansıtıcı düşünme herhangi bir tecrübenin hatırlandığı, konu hakkında düşünüldüğü

ve genellikle hedefler belirlenerek gözden geçirilerek değerlendirildiği süreç olarak ifade edilmektedir.

Eğitim sisteminde yansıtıcı düşünmeye sahip öğretmen olmak önemlidir. Milli Eğitim Bakanlığı' nın öğretmenlerin özellikleri ile ilgili yaptığı tanıtımda yansıtıcı düşünmenin özellikleriyle ilgili ifadeler yer almaktadır. Öğretmenler kendilerini devamlı geliştiren, hevesli, gayretli, canlı, hareketli, üretici, kritik düşünen, problem çözen, iletişim kurabilen, estetik düşünen ve bu özellikleri geliştirebilme yeteneğine sahip birey olmalıdır. (Milli Eğitim Bakanlığı, 2008:12). Yansıtıcı düşünmeyle bu özelliklere sahip olunabileceği düşüncesi yer almaktadır. Yansıtıcı düşünmeye sahip öğretmenler yaşamlarını gözden geçirirler. Yansıtıcı düşünmeye sahip olan öğretmen, sınıf ortamında ders başlamadan, ders esnasında ve ders sonunda sistemli hareket eder (Ekiz, 2006). Öğretmenler, öğrencilerin her konuda başarılı olabilmelerini ve derslerin verimli geçmesini sağlar. Yansıtıcı düşünmeye sahip bireyler mesleki yaşamlarında daha kolay ilerler. Açıkalın (2013)'a göre zamanın hızla hareket ettiği, insanların sürekli olarak duygu ve düşünce değişikliği yaşadığı bir çağda yaşıyoruz. Bu çağda yaşamın insanlar üzerindeki etkisi çok büyüktür. Eğitim sürecinde olan birçok öğrenciyle alakalı olan sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmen adaylarının da hızla değişen bu zaman sürecine ayak uydurması gerekmektedir. Bunun için de sürekli kendini tanımalı ve bu doğrultuda eleştirel bir bakış açısıyla kendini geliştirebilme yollarına başvurmalıdır. Kendini geliştirebilen yansıtıcı düşünme yeteneğine sahip bir sınıf öğretmeni ya da sınıf öğretmen adayı daha parlak ve gelişmeye müsait nesiller yetiştirebilir.

1.1. Araştırmanın Problemi

1.1.1. Problem Durumu

Ülkelerin geçmişten bugüne uzanan sosyal, ekonomik, teknolojik vb. birçok konuda hızlı değişimleri insanların hayatlarını etkilemiştir. Gelişen teknolojiyle eğitime bilimsellik katılması gerekmektedir. Eğitim sistemiyle günümüzdeki teknolojik faaliyetleri birleştirmek önemlidir. Bundan dolayı eğitim öğretim özelliklerinin değiştirilmesi önemli bir uğraştır (Alkan, Deryakulu ve Şimşek, 1995: 5)

Günümüzde öğrenciyi merkeze alan eğitim sistemi oluşturulmuş ve bu temeller çerçevesinde hedef ve davranışlar ortaya konulmuştur. Öğrenci merkezli sistem, öğrencinin kendi öğrenme sürecini gerçekleştirmeyi sağlar. Eğitimin,

bireylerin zihinsel gelişimine yardımcı olmak için hedefleri belirlemesi ve öğretim teknikleriyle öğrenciyi merkeze alacak şekilde düzenlenmesi gerekmektedir. Son yıllarda eğitimin merkezine yapılandırmacı yaklaşım sistemi konulmuştur. Bu sistemle, öğretmenin anlattığı konular, öğrencilerin her konuda kendilerini yetiştirmelerine yardımcı olarak, öğretimde bilginin ezberlenilmemesi, bilginin kullanılarak özgün bilgiler üretilmesi yani öğrencini düşünmesi amaçlanır (Özden, 2004:3). Geleneksel eğitim sisteminin yerine öğrencinin isteklerine öncelik verildiği, öğrencinin aktif rol oynadığı ve öğretmenin rehberlik yaptığı bir sisteme geçilmiştir. Bu sistemle ilişkili öğrencilerin eleştirel ve özgün düşünme, iletişim, problem çözme, araştırma, karar verme, girişimcilik ve bilgi teknolojilerini kullanma becerilerini geliştirmesi de hedeflenmiştir (Gömleksiz, 2005; Kırıkoglu, 2006: 112). Hedeflenen düşünme becerileri içerisinde üst düzey düşünme becerilerinden biri olan yansıtıcı düşünme hem öğretmenler için hem de öğrenciler için vazgeçilmez bir unsurdur.

Öztürk (2003)'e göre yansıtıcı düşünce; problemin belirlenmesi ve değişik bakış açılarından hareketle bu probleme bakmayı sağlayan bir süreç olarak ifade etmiştir. Yansıtıcı düşünme, problemlerin çözülebilmemesine ve doğru sonuçlar elde edilmesine yardımcı olur. Bireyler geçmişte yaşadıkları tecrübelerden dolayı problemlere bakış açıları çeşitlileşmekte ve çözüm yolları kolaylaşmaktadır. Bireylerin eğitim süreçlerinde başarılı sonuçlar elde edebilmeleri için düşünme becerilerini en iyi seviyeye çıkarmaları gerekmektedir. Öğretmenlerin yetiştirilmesi öğretim kalitelerinin arttırılması ve gelişen toplum yapısına uyum sağlayabilmelerine yardımcı olmak için önemlidir. Son yıllarda önemli bir yere sahip olan yansıtıcı düşünme, öğretmenlerin tecrübelerinden yola çıkarak gelişim aşamalarının devamlı yönlendiren yansıtıcı düşünme ülkemizde önemli bir yere sahiptir (Erginel, 2006). Yansıtıcı düşünme öğretmenlerin öğrenmiş oldukları bilgileri yaşamlarına geçirerek kendi tecrübelerini bilimsel açıdan takip edebilmeleri açısından önemlidir. Yansıtıcı düşünceye sahip öğretmenler öğrencilerinin bu düşünceye sahip olmalarına yardımcı olur. Kişilerin bazı bilgilere ve davranışlara sahip olması yaşamın her döneminde gerçekleşebilir fakat bazı düşünme becerilerinin kazandırılması için eğitimde kritik nokta olan ilköğretim döneminde yansıtıcı düşünmeyi geliştirici yaklaşımlara çok fazla yer verilmelidir. Oruç (2000) aktardığına göre Zeller Mayer (1990), davranışların şekillenmesi uzun sürede gerçekleşir ve karışık bir süreç olarak görülür. Yansıtıcı düşünme becerisinin oluşturulmasına ilköğretim yıllarından başlamak

gerekmektedir. Becerilerin ilkokul döneminde başlayarak sonraki dönemlerde gelişimi devam etmektedir. Bundan dolayı, yansıtıcı düşünme becerilerine sahip bireyler yetiştirmede sınıf ortamlarında etkili olan sınıf öğretmenlerinin katkıları yadsınamaz.

Ülkemizde öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünceleriyle ilgili çeşitli araştırmalar yapılmıştır. Köksal (2006), araştırmasında yansıtıcı düşünmenin okul deneyimlerine katkısını, Erginel (2006), yansıtıcı düşünmeyi nasıl algıladıkları ve eğitim boyunca yansıtıcı düşüncelerinin hangi konularda olduğunu araştırmıştır. Yansıtıcı düşünmenin öğretim yöntemlerine, öğrencinin dikkatini derse yoğunlaştırmasında ve sınıf yönetimi alanlarında etkin kullanıldığı görülmüştür. Bayrak (2010), öğrencilerin ağ günlüklerinin, yansıtıcı düşüncelerine olan etkisini gözlemlemeyi amaçlamıştır. Sonucunda ağ günlüklerinin yansıtıcı düşünme becerisinin üzerinde farklılık oluşturmadığı görülmüştür. Dervent (2012), beden eğitimi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme etkinliklerinin yansıtıcı düşüncelerine etkisi ve mesleki hayatlarına etkisini belirlemeyi amaçlamıştır. Sonucunda, çoğu beden eğitimi öğretmen adayının yansıtıcı düşüncelerinin şahsi olarak gelişim sağladığı tespit edilmiştir. Duban ve Yelken (2010), öğretmen adaylarının kafalarında oluşan yansıtıcı düşünme özellikleri ile yansıtıcı düşünme eğilimlerinin örtüştüğünü ortaya çıkarmaktadırlar. Sonucunda, öğretmenlerin kişisel ve meslek özelliklerinin, hedeflerindeki öğretmen özellikleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleri ile örtüştüğü görülmüştür. Köksal (2006), öğretmen adaylarının öğretim sürecinde yansıtıcı düşünmenin her aşamasında etkisini araştırmıştır. Yansıtıcı düşünmenin eğitim-öğretim sürecinde olumlu katkıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Milli Eğitim Bakanlığı'nın öğretmenlerin yeterliliklerinde yansıtıcı düşünmeye becerisinde yer almaktadır. Dewey (1933), öğretmenlerin yansıtıcı düşüncelerinin geliştirilmesi görüşünü desteklemiştir. Literatürler incelendiğinde de, yansıtıcı düşünen öğretmen özelliklerinin eğitim-öğretim süreci boyunca öneminden bahsedildiği görülmektedir. Öğretmenlerin demografik özelliklerinin yansıtıcı düşünmeye etkisi ile ilgili araştırmalar incelendiğinde de çeşitli demografik değişkenler kullanılmıştır. Alkan ve Gözel (2012) sınıf öğretmenliği adayı üçüncü ve dördüncü sınıf eğitim fakültesi öğrencileriyle, Aydemir (2016) beden eğitimi öğretmenliği adaylarıyla, Aydın ve Çelik (2013) sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarıyla, Çınar (2016) sosyal bilimler öğretmen adayları ile Duban ve Yelken (2010) eğitim fakültesindeki farklı

bölümlerdeki son sınıf öğrencileriyle yapılan araştırmalarda cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermektedir. Lale (2016) matematik öğretmenliği öğretmen adayları ile yaptığı çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri düzeylerinin not ortalamasına göre farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Aydın ve Çelik (2013) sosyal bilgiler öğretmenliği adayları ile yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermiştir. Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri düzeylerinin büyüdükleri yerleşim birimi değişkenine göre literatürde araştırma bulunmamaktadır. Literatürler tarandığında cinsiyet değişkeniyle ilgili çok sayıda araştırma bulunurken; not ortalaması ve anne-baba eğitim değişkenine göre az sayıda araştırma bulunulmuştur.

Öğretmenler için yapılan araştırmalarda ise değişkenler açısından incelendiğinde; Aslan (2009) sınıf öğretmenleriyle, Dolapçioğlu (2007) sınıf öğretmenleriyle, Hasırcı ve Sadık (2011) sınıf öğretmenleriyle, Kılınç (2010) ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenleriyle, Üstündağ (2011) sınıf öğretmenleriyle, Karadağ (2011) sosyal bilimler öğretmenleriyle yaptıkları çalışmalarda yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık gösterdiği ve kadın öğretmenler lehine olduğu bulgusunu elde etmiştir.

Güvenç (2012) sınıf öğretmenleri ile yaptığı çalışmada sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme becerilerinin öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediğini tespit etmiştir. Aslan (2009) sınıf öğretmenleriyle, Dolapçioğlu (2007) sınıf öğretmenleriyle, Ergüven (2011) farklı branşlardaki ilköğretim öğretmenlerle, Karadağ (2010) sosyal bilgiler öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin yansıtıcı düşünme beceri düzeylerinin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği tespit etmişlerdir. Aslan (2009), Dolapçioğlu (2007) ve Güvenç (2012) tarafından sınıf öğretmenleri ile yapılan çalışmada sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme becerilerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır. Alan yazındaki araştırmalar incelendiği öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre çok sayıda araştırma bulunurken; öğrenim düzeylerine, mezun oldukları okul türüne ve mesleki kıdem değişkenlerine göre az sayıda araştırma bulunduğu belirlenmiştir. Yansıtıcı düşünme becerisi MEB onaylı öğretim programlarımızda öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler arasında yer almaktadır. YÖK ise öğretmen yetiştirme

programını yenilemek üzere çalışmalar sürdürmektedir. Yansıtıcı düşünebilen öğretmenlerin yansıtıcı düşünen öğrenciler yetiştirmesine daha çok katkı sağlayabileceği öngörüsünden yola çıkarak alandaki çalışmalara katkı sağlamak amacı ile öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesine ihtiyaç duyulmuştur.

1.1.2 Problem Cümleleri

Araştırmanın problem cümleleri aşağıda sunulmaktadır.

1. Sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri;

1.1. Cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2. Not ortalamasına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.3. Büyüdükleri yerleşim birimine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.4. Baba eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.5. Anne eğitim durumlarına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2. Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri;

2.1. Cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.2. Kıdem yılına göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.3. Mezun olunan fakültedeki diploma notuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.4. Mezun olunan yüksek öğretim kurumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.5. Büyüdüğü yerleşim birimine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.6. Eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

2.7. Asillik durumuna göre anlamlı farklılık göstermekte midir?

1.2 Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet, mesleki kıdem, büyüdüğü yerleşim birimi, not ortalaması gibi çeşitli değişkenler açısından incelenmesidir.

1.3 Araştırmanın Önemi

Bireylerin yansıtıcı düşünme becerisi hayatları boyunca her alanda kullanabilecekleri ve çoğu becerileri bünyesinde barındırdığı için önem arz etmektedir. Bu beceriyi geliştirme görevi de öğretmenlere düşmektedir. Jay ve Johnson'ın (2002)' a göre, yapılandırıcı eğitim sisteminin oluşmasıyla öne çıkan yansıtıcı düşünme, çalışmanın öncesinde öğretmen adaylarına 'eğitimci gibi düşünme' fikriyle hareket etmesi yansıtma yapmalarına yardımcı olacaktır. Yansıtıcı düşünmede öğretmen genel olarak değerlendirme çalışmalarını temele alarak hareket ettiği için öğretmen ders öncesi, ders sırasında, dersin sonlarında değerlendirilme çalışmalarına dikkat ederek dersi anlatır. Öğrencilerin bilgileri yapılandırmasını ve öğrenmeyi zevkli hale getirerek yaşamları boyunca yansıtıcı düşünmeyi kullanabilmelerini sağlamaktadır. Yansıtıcı düşünmeye sahip öğretmenler eğitim verdikleri zaman aralıklarında kendilerini de geliştirmeyi amaçlarlar. Bu düşünceye sahip kişilerin vermiş oldukları eğitim, bireyler için önemli bir yere sahiptir. Özellikle bireyler için kritik bir dönem olan ilköğretim kademesinde yansıtıcı düşünmeyi geliştirici etkinliklere daha çok önem verilmesi gerekmektedir. Oruç (2000) aktardığına göre Zeller Mayer (1990), davranış değişikliği ancak uzun dönemli gerçekleşebilir ve çok karmaşıktır. Bundan dolayı yansıtıcı düşünme yaklaşımının eğitim öğretimin ilk yıllarında itibaren öğrenciye verilmesi önemli bir yere sahiptir. Bu sorumlulukta sınıf öğretmenlerine düşmektedir. Araştırma sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini çeşitli değişkenler açısından inceleyen güncel bir çalışma olması sebebi ile önem taşımaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçların öğretmen yetiştirme alanında yapılacak çalışmalara, üst düzey düşünme becerileri alanında yapılacak çalışmalara ve öğretmenler ile öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünmelerine ilişkin farkındalık oluşturmalarına katkı sağlaması beklenmektedir.

1.4 Araştırmanın Sayıtları

Araştırmada sınıf öğretmenlerine ve sınıf öğretmen adaylarına veri toplama aracı olarak uygulanmış olan 'Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeğinin ve Kişisel Bilgi Formunun' gerçekleri yansıtacak şekilde cevaplandırıldığı varsayılmaktadır.

1.5 Araştırmanın Sınırlılıkları

- 1) Araştırma Gaziantep İli Şehitkamil ve Şahinbey İlçeleriyle sınırlıdır.
- 2) Araştırma 299 sınıf öğretmeniyle sınırlıdır.
- 3) Araştırma 2016-2017 yılında Gaziantep ilinde öğrenim görmekte olan 3. ve 4. 120 sınıf öğretmen adayıyla sınırlıdır.
- 4) Uygulanan ölçekte yer alan cevaplar öğretmenlerin ve öğretmen adaylarının kendi ifadeleriyle sınırlıdır.
- 5) Araştırma veri toplama aracı olarak ‘Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Ölçeği’ ve Kişisel Bilgi formu ile sınırlıdır.

1.6 Tanımlar

Düşünme: Bir sonuca ulaşmak amacıyla bilgileri incelemek, karşılaştırma yaparak ve aralarındaki ilişkilerden yararlanarak düşünme üretmek, bilişsel temeller oluşturmak, tartışması anlamına gelmektedir (TDK, 2005).

Yansıtıcı Düşünme: Yansıtıcı düşünme kişilerin geçmiş yaşantılarından hareketle içinde bulunduğu ve gelecek yaşamındaki olaylara karşı kendi kendini değerlendirilmesi ve oluşan sorunlara çözüm yolları aramasıdır (Ersözlü, 2008).

İKİNCİ BÖLÜM

KURAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Araştırmanın bu bölümünde düşünme, düşünme çeşitleri, yansıtıcı düşünme, yansıtıcı düşünme modelleri, yansıtıcı düşünmeyi geliştirme yolları, eğitimde yansıtıcı düşünmenin rolü, yansıtıcı öğretmen özellikleri ile ilgili açıklamalar yer almaktadır. Ayrıca araştırmanın literatür taraması sonucunda konu ilgili araştırmalardan yararlanılarak incelenmiştir.

2.1 Düşünme

Düşünme insanları diğer varlıklardan ayıran en önemli özellik olarak karşımıza çıkmaktadır. İnsanlar akıl yetisini kullanarak düşünebilirler. Diğer canlılardan hiçbiri insanların sahip oldukları hatırlama, analiz, sentez, okuma, değerlendirme gibi düşünme temelli becerileri sergileyemez. Bundan dolayı toplumdaki bireylere önemli görevler düşmektedir.

Düşünme, bir sonuca ulaşmak hedefi doğrultusunda bilgileri, kavramları incelemek, karşılaştırarak aralarında bağlantı kurarak yeni fikirleri zihinsel süreçlerden geçirilen ürünlere denir (MEB, 2007). İnsanlar bu özellikleriyle gördükleri, duydukları, hissettiklerini düşünerek kullanır, yapılandırır ve transfer eder. Düşünülenleri ifade etmek için çeşitli yollara başvurulabilir. Bunlar dil, resim, şekil gibi çeşitli ifadelerle gerçekleştirilebilir.

Tompson'a göre düşünme altı değişik durumu ifade eder (Kazancı, 1989), Hayal gücü kişilerin isteklerini yansıtır,

- Zihindekileri sorgulayarak hatırlama,
- Uyarmak ve dikkat çekmek amacıyla meydana gelen zihinsel süreç,
- İmgeleme ve hayal kurma,

- İnanç,
- Zihinsel süreçte fikir ortaya koyarak sorunlara çözüm yolu bularak eleştiri yapmaktır.

Günümüzde gelişen teknolojiyle birlikte toplumlar arasında rekabet faktörü artmaktadır. Ülkelerin varlıklarını devam ettirmeleri içinde gelişen teknolojiye uyum sağlamaları gerekmektedir. Bu görev de toplumda yaşayan insanlara düşmektedir. Düşünen bireyler problemlerle karşılaştığında çözüm yolları oluşturan, eleştirel bakış açısıyla düşünen, geçmişte yaşanan olayları düşünerek ders çıkartıp ileriki yaşantılarında kullanabilen kişilerdir (Ergüven, 2011). Bu amaçlara yer alan bireylerin özellikleri ancak eğitim sistemiyle şekillendirilebilir. Yaşadığımız zaman diliminde insanlar için en önemli gereksinimlerinde biri, kendi benliğini ve kendisinin olmadığı dünyada yaşananları anlamasını sağlayarak düşünsel bir nitelik kazanma; böylelikle bilgilerden yararlanarak gelişmiş bir bilgi seviyesine ulaşmaktır (Mills, 1979: Akt. Balgalmış ve Baloğlu, 2010). Araştırmalara bakıldığında en çok öne çıkan düşünme çeşitleri şunlardır:

- 1- Eleştirel Düşünme
- 2- Problem Çözme
- 3- Yaratıcı Düşünme
- 4- Biliş Üstü Düşünme
- 5- Yansıtıcı Düşünme

2.2 Düşünme Çeşitleri

2.2.1 Eleştirel Düşünme

Eleştirel düşünme, terim olarak Latince' de seçmek, karar vermek, sorgulamak anlamıyla eş değer bir anlama denk gelmiştir. (Akbiyık ve Seferoğlu, 2006). Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi eleştirel düşünme verilen bilgiyi belirli bir zihinsel süreçten geçirerek anlamlandırması ve olduğu gibi kabul etmemesidir. Bu düşünce biçimine sahip olan bireyler kalıcı bilgilere sahip olur ve yaşamlarındaki diğer alanlarda da kullanabilecekleri yeteneklerin geliştirmesini sağlamış olur. Bireyler bu düşünceyi eğitim öğretim hayatlarında öğrenebilirler. Öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Eleştirel düşünmeye hakim olan öğretmenler bu alanda nitelikli bireyler yetiştirmektedirler.

Kazancı' nın (1989), eleştirel düşünme özellikleri ve becerilerinden öğrencilere kazandırılması istenen davranışlar aşağıdakiler gibidir. Sistem dahilinde olma meyili,

- Olaylar karşısında esnek davranma,
- Sabırlı olmak,
- Hareketleri düşünerek gerçekleştirme,
- Öğrencilerin birlikte davranmaları,
- Becerileri ve bilgileri aktarma,
- Görsel yardım,
- Açık niyetlilik,
- Biliş ötesi (nasıl düşünüleceği),
- Dili açık kullanma,
- Özgür ve Özerklik,
- Yaratıcılık, Yeniden oluşturma,
- Adaptasyon, Motivasyon,
- Grup etkinlikleri,
- Tartışma.

Bu düşünme özelliklerine sahip bireyler bilgiyi daha kalıcı hale getirerek günlük yaşamlarında kullanılabilir duruma gelebilirler. Böylelikle ezberci eğitimden uzaklaşarak yaşamlarını düzene koymuş olurlar.

2.2.2 Problem Çözme

Temelde problem bireyin amaca ulaşabileceği zamanda bir engelle karşılaşmasıyla oluşan çatışma zamanıdır. Karşılaşılan engelde hedefe ulaşmada zorluk yaşanabilir. Bu durumda problem. istenilen amaca doğru yolu bulmaktır (Aslan, 2009).

İnsanlar günlük hayatlarında bir çok problemle karşı karşıya kalmaktadır. Karşılaşılan bu problemleri en kısa sürede çözüme kavuşturmaları gerekmektedir. İnsanların belirli yöntemler dahilinde bu süreci geçirmeleri gerekiyor. Fakat çoğu insan bu sürecin geçişini ayarlamakta zorlanabilir. Öğretmenler aracılığıyla bu süreç kolaylaşabilir.

Öğretmenler, sınıf içinde ders anlatırken yaşamdan sorunlar belirleyerek, rol alarak, sorunlarla ilgili sorular öğrenciye yönelterek ve sorunların çözüm aşamasında

bireyleri çabalamaya yönlendirerek yol gösterici olarak bulunmaktadır (Sabancı, 2000: Çiftçi, 2001).

Ersözlü'nün (2008) aktardığına göre Moore McCan (1985), bir problemin tanımlanması ve çözümlemesi beş aşamada gerçekleşmektedir. Bunlar:

1. Problemin Algılanması ve Tanımlanması: Kişi karar verme aşamasında problemin farkına varır ve algılamasıyla süreç başlamış olur daha sonra problem tanımlanmaya çalışılır eğer problem tanımlanmazsa çözüme durumu olmaz. Problemi tanıma aşaması bazı bireyler için zor bir durumdur. Problemin tanımlanması için dikkat edilmesi gereken noktalar vardır. Problem tanımlanırken çok genel yada özel olmamalıdır.

2. Bilgi Toplama: Tanımlanan problemden sonra problem hakkında araştırma yapılarak bilgiye ulaşılabilir. Kararlarla ilgili elde edilen önemli sayıdaki bilgiler kişileri daha uygun kararlar almaya yönlendirmiş olur.

3. Geçici Sonuçlar Belirleme: Problemin tanımlanma ve bilgi toplama aşaması gerçekleştiikten sonra problem hakkında çözüm üretmeye başlar. Problem hakkında yeterli bilgi tedarik edildiği zaman çözüm yolları bulunması amaçlanır. Oluşturulan çözüm yolları bu aşamada geçici olarak görülmektedir ve elde edilen sonuçların da kesin sonuçlar olarak görülmemesi gerekmektedir. Uygun çözümleri belirlemek olarak görülmektedir.

4. Değerlendirme ve Karar: Elde edilen çözüm yollarında çözümde yardımcı olabilecekler seçilir. Daha sonra kullanılan testlere dayalı elde edilen çözümlerin güvenilirlikleri ölçülür.

Yukarıda bahsedilen aşamaların gerçekleştirilmesinde sınıf öğretmenlerine önemli görevler düşmektedir. Sınıf öğretmenleri öğrencilere yöntem ve teknikleri öğretebilirse öğrenciler problemler karşısında pratik çözüm üretebilirler. Öğrenciler, geçmişte yapılan yanlışları fark eder ve tespit ederler. Karşılaşılan başarısız durumlarda çaba gösterirler ve bu da tekrar denemek için cesaretlenmelerine yardımcı olur (Öztürk, 2010).

Öğrencilere problem çözme yöntemi uygulamada, günlük hayatlarında karşılaştıkları problemlerin üstesinden gelmelerini sağlamak için şu hedeflere ulaşılması amaçlanmıştır.

- Bilimsel düşünme becerisine sahip olma,
- Sorumluluk sahibi olma,
- Grupla hareket etme becerisine sahip olma,
- Bilgi alışverişi yapabilme becerisine sahip olma,
- Vakti doğru kullanmayı öğrenme becerisini sahip olma,
- Dikkati geliştirme,
- Yaşanılan hayat ile okuldaki hayatı karşılaştırma,
- Veri toplama becerisi kazanma,
- Verileri seviyesine uygun olarak analiz edebilme,
- Tespitte yapabilme,
- Bilgileri şemalaştırma,
- Rapor oluşturma yeteğini kazanmasını sağlama,
- Kalabalık grupların önünde sunu yapabilme becerisi kazanma,
- Değerlendirebilme becerisini kazanma (Kalaycı, 2001).

2.2.3 Yaratıcı Düşünme

Yaratıcı düşünme; oluşturulan yeni fikirler, alternatifleri arama ve bulma, yeni bir yaklaşıma uyarlama, mevcut seçenekleri keşfetme, varsayımları teşvik etme becerilerini kapsamaktadır (Wilson ve Jan, 1993: Ünver, 2003). Karşılaşılan problemlere farklı çözüm önerileri bulmaktır.

Yaratıcı düşünme, temel olarak düşünmenin mantığına, içsel duygulara dayalı yönlerini kullanarak orjinal, estetik bir ürün ortaya koyabilmelidir (Seferoğlu ve Akbıyık, 2006:194). Yaratıcı düşünme, buluşçu, yeniliklere açık, eskiden ve sonradan oluşan problemlere mantık çerçevesinde yeni çözümler getiren ve orjinal fikirlerin meydana gelmesine yardımcı olan düşünce sistemidir. Gerçekleşen aşama bağımsızdır, aktiftir ve yaratıcıdır (Yenilmez ve Yolcu, 2007: 96).

Verilen tanımlardan da anlaşılacağı gibi yaratıcı düşünme daha önce fark edilmemiş özgün fikirler ortaya koymaktır. Bu düşünme çeşidi bilim ve teknoloji açısından gelişen toplumlarda önemli yere sahiptir. Gelişen toplumlarda her alandaki eserler bu düşünceye sahip kişiler tarafından meydana getirilmiştir. Bilim teknoloji döneminde yaşadığımızdan dolayı bu düşüncedeki insanlar toplum hayatımız için önemli bir yere sahiptir. Genel bir ifadeyle tüm insanların yaratıcılık yeteneğine sahip olduğu ve her insanın dünyaya geldikleri zamandan itibaren yaratıcılık

kabiliyetine az ya da çok miktarda sahip olduğu söylenmektedir. (Kırıçoğlu, 2002). Eleştirel düşüncede olduğu gibi yaratıcı düşünce de çeşitli faktörlerle geliştirilebilir. Bu faktörlerin en önemlilerinden biri eğitimidir. Eğitim aileden başlayarak okulla devam eden bir süreçtir. Bu durumda aileye ve okuldaki öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Bireylerin içlerindeki yaratıcı düşünme becerilerini fark edebilmelerini sağlayarak onların bu düşünce yapısını geliştirmeleri amaçlanmalıdır.

Yaratıcılığı geliştirmesi için öğretmenlere bazı öneriler şunlardır (Üstündağ, 2005):

- Okulda yaratıcı bir ortamın sağlanması için seminerler, kurslar, kampanyalar hazırlanmalıdır.
- Sınıftan harici ortamlar oluşturularak, öğrencilerin düşüncelerini söylemelerine yardımcı olunmalıdır.
- Sınıf düzeninin dersin işlenecek konuya uygun hale getirilmesi, internet erişimini konunun amacına uygunluk sağlayacak şekilde çeşitli kaynakçalara ve bilgilere dayanarak farklı araç ve görsellerle kullanıma sunulması sağlanmalıdır.
- Sınıf içerisinde beyin fırtınası yapılacak ortam oluşturulmalı, kişinin güven ortamı oluşturulmalı ve kişiye yanında bulunduğu hissettirilmelidir.
- Öğretmenler, öğrencilerin verdiği yanlış cevaplar üzerinde durmamalı ve yönlendirici ifadelerde bulunmalıdırlar. Öğrencilerin özgüven duygularını geliştirici aktivitelerde bulunmalarına yardımcı olmaları gerekmektedir.
- Okul hayatlarındaki okuma ve yazma eğitimlerinin öneminin, yaşantılarının ileri boyutlarında da önemli olduğu vurgulanmalıdır.
- Öğrencilerin farklı aktivite boyutlarında aktif yer almalarını sağlar ve çeşitli bakış açılarından fikirler oluşturmalarına yardımcı olur.
- Öğrencilerin sosyal aktivitelerinin geliştirici etkinliklere yönelik aktivitelerine yer verilmelidir.

2.2.4 Biliş Üstü Düşünme

Kalafat'ın (2013) aktardığına göre Flavell (1985), biliş ötesini bireyin kendi düşünme ve öğrenme süreçleri hakkında düşünmesi olarak tanımlamaktadır.

Bireyin bilinçli bir şekilde gözlemediği, yeniden şekillendirildiği, kontrol edildiği ve bir amaca yönlendirebildiği bilişsel süreçlerini bilmesi ve bunları denetlendiği anlamına geldiği belirtilmiştir (Okçu ve Kahyaoğlu, 2007: 130).

Üst biliş, bireyin kafasında oluşan bilgi hakkında, ne düşündüğü ile ilgili düşüncesi veya kendi bilişsel süreci üzerine çevrilmiş kısmıdır (Tosun ve Irak, 2008:68).

Tanımlardan hareketle üst bilişsel düşünceye sahip bireyler şahsi düşüncelerinin farkına varır ve kontrol altına alarak anlamdırır. Öğrenmede de önemli bir yere sahip olan üst bilişsel düşünme, kişinin eğitim hayatının düzene sokmasını ve denetim altına alması için ihtiyaç olan bilgi ile bağlantılıdır (Çakıroğlu, 2007). Bu fikir okul öncesi dönemde başlayarak, ilkokul ve lise döneminde de devam etmektedir. Yaş ilerledikçe bireylerin üst bilişsel düşünmesi gelişmektedir. Üst biliş bilginin gelişimi, çocukluk dönemlerinden başlayarak ileriki yaşlarla bağlantılı olarak zeka ile gelişir, eğitim öğretim zamanında teknikle ve sorumluluklar hakkında çok fazla bilgilenmeleriyle gerçekleşmektedir (Çakıroğlu, 2007). Ama, üst bilişin kazanılmasında öğretimin etkisi, olgunlaşmanın etkisinden daha fazladır (Özsoy, 2006). Bundan dolayı öğretmenlere önemli rol düşmektedir. Öğretmenler, öğrencilerde üst bilişsel düşünce sisteminin oluşmasını sağlarlar.

Kozan'ının (2007) aktardığına göre Drmod'a (1990), yansıtıcı düşünceye sahip öğrencilerin aşağıdaki davranışları göstermesi beklenir:

- 1- Kişisel öğrenme sürecini, belleğinin ve hangi öğrenme görevlerinin tamamlanması gerektiğinin farkında olma,
- 2- Çeşitli öğrenme yöntemlerinin hangisinin etkili, hangilerinin etkisiz olduğunu bilgisine sahip olma,
- 3- Karşı karşıya kaldığı olaylarda başarı sağlayacağı plan program oluşturma,
- 4- Öğrenme tekniklerini faydalı bir şekilde kullanma,
- 5- İçinde bulunan durumu gözleme, sahip olunan bilgiyi etkili bir şekilde öğrenip öğrenmediğini gözden geçirme,
- 6- Önceden hazırlanmış bilginin anımsatılması için önemli teknikleri bilme.

2.3 Yansıtıcı Düşünme

Yansıtıcı düşünme terimi ilk olarak John Dewey tarafından kullanılmıştır. Dewey (1910), zihinde yer alan düşünceyi, bu düşüncenin hedefindeki sonuçlara ulaşmak için diğer bilgileri ciddi ve kararlı bir şekilde şekillendirilmesidir diye tanımlamıştır. Gelter (2003), yansıtıcı düşünmeyi, yaşamları boyunca bireylerin biriktirmiş olduğu tecrübeleri zihinsel süreçlerden geçirerek sorunları düşünerek hareket etmesi olarak tanımlamıştır. Tican (2013) aktardığına göre Taggart ve Wilson (2005), yansıtıcı düşünme' yi öğretim hayatında mantıksal çerçevede karar verip, verilen kararları düşünüp uygun olanı tercih etmesi olarak tanımlamışlardır. Ünver (2003), yansıtıcı düşünme kişilerin eğitim öğretim sürecindeyken öğretmenlerin ders anlatırken ve öğrencilerin bilgi alma sürecindeki yöntemlerinin olumlu ve olumsuz yönlerini ortaya çıkarması, sorunlara çözümler üretmesidir.

Tican'ın (2013) aktardığına göre (Wilson ve Jan, 1993), yansıtıcı düşünmede üzerinde durulması gereken bazı noktalar:

- Bireylerin kendilerine sorduğu sorular,
- Geçmişten yaşanan olaylarla aklındaki fikirleri sentezleme,
- Değerlendirme,
- Analiz etme,
- Hipotez kurma,
- Yeni fikirle bulma.

Yansıtıcı düşünmeyi yukarıdaki tanımlardan da yola çıkarak genel olarak ifade edersek, yansıtıcı düşünme kişilerin geçmiş yaşantılarından hareketle içinde bulunduğu ve gelecek yaşamındaki olaylara karşı kendi kendini değerlendirmesi ve oluşan sorunlara çözüm yolları aramasıdır (Ersözlü, 2008). Günlük yaşantımızda her alanda bu düşünceyi kullanmaktayız. Özellikle eğitim öğretim alanında da yapılandırmacı eğitim sisteminden dolayı öğrencilerin ve öğretmenlerin bu düşünce temelli hareket etmeleri istenmektedir. Öğrenciler, eğitimde sistemli bir şekilde ilerlemektedir. Bundan dolayı geçmiş öğrenmeleri geçmişte kalmamalıdır. Öğrenilen bilgileri değerlendirerek, çözüm önerileri getirerek üzerine bilgiler ekleyerek yapılandırmaları gerekmektedir. Yansıtıcı düşünme yöntemini kullanılarak gerçekleştirilen eğitim, öğrencilerin nasıl öğrendiklerini düşünerek karar vermelerine yardımcı olur. Öğrencilerin karar alma kabiliyetinin artmasıyla birlikte okula bağlanmaları da artmaktadır (Yorulmaz, 2006). Okula bağlamak için de uygun

ortamlar düzenlenmesi ve uygulanmak istenen yansıtıcı düşünme aktivitelerinin kapladığı yansıtıcı öğretimde, öğretmenlerin yansıtıcı öğretim sisteminden yararlanarak öğrencilerle aralarındaki etkileşimin artırılması, kendilerini sorgulayarak ve güdüleyerek verimli öğrenmeyi gerçekleştirmek için uygun ortamlar hazırlanması gerekmektedir (Taşpınar, 2010).

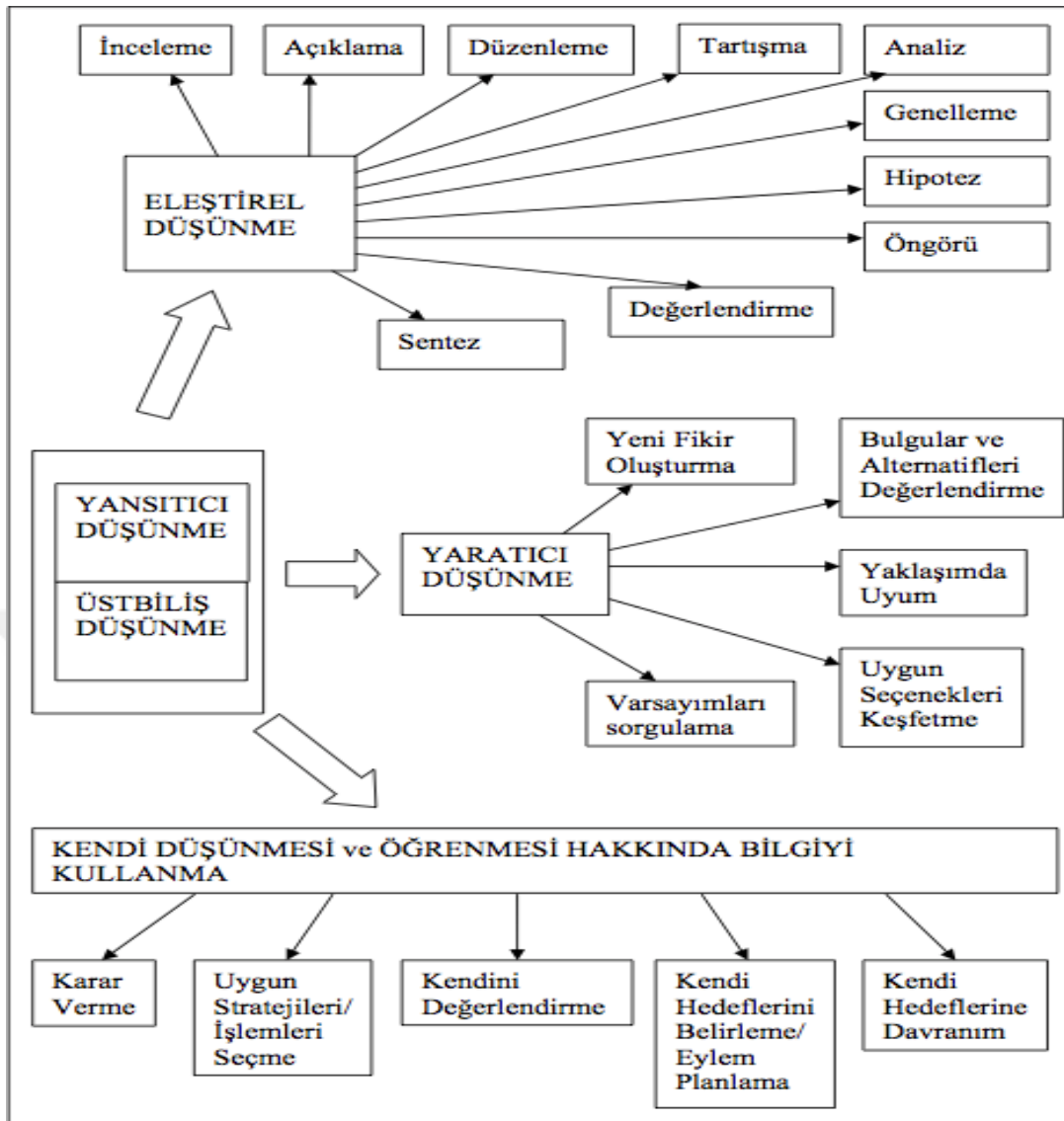
Ünver (2003), yansıtıcı eğitimle derslerde de durumları algılamayı ve değerlendirmeyi sağlayarak, çözüm, öğrenmeyi eğlenceli hale getirerek, eğitim süresi boyunca etkililiğiyle düşünmeye yardımcı olması sebebiyle öğretmenlere yardımcı olmaktadır.

2.4 Yansıtıcı Düşünme ve Diğer Düşünme Becerileri Arasındaki İlişki

Düşünme türleri genel itibariyle birbirleriyle bağıntılıdır. Düşünme türlerinden yansıtıcı düşünme, problem çözme, eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme ve üst bilişsel düşünme türlerinin hepsini belli bir başlıkta adlandırmak istersek üst düzey düşünme becerisi diyebiliriz.

Bloom' un bilişsel alan taksonomisinde, üst düzey düşünme becerilerinin ilgili olduğu yetenekler bilgi, kavrama ve uygulama yeteneklerine odaklanan alt düzey düşünme kategorilerinin aksine genellikle analiz, sentez ve değerlendirme gibi yeteneklerle ilgili üst düşünme kategorileriyle eş olduğu ifade edilmektedir. (Dam, Volman, 2004: Akt. Koray,2006). Bu düşünme çeşitleri bazı noktalarda birbirinden ayrılmış olsa da birbirleriyle bağlantıları bulunmaktadır.

Bilişsel Alan taksonimisinin başlangıçta bilgiyi fark etme aşaması yaratıcı düşünme ile gerçekleştirilir, daha sonra ilk basamağı olan bilgi ve kavrama aşaması problem çözme ve bilişsel düşünme çeşidini içinde barındırır, ikinci basamakta yer alan analiz ve sentez kısmı eleştirel düşünme ve son olarak değerlendirme kısmında en kapsamlı düşünme çeşiti olan yansıtıcı düşünme yer almaktadır.

Şekil 1: Yansıtıcı ve Üstbiliş Düşünmenin Diğer Düşünme Türleriyle İlişkisi

Kaynak: (Wilson ve Jan, 1993: Ünver, 2003)

2.5 Yansıtıcı Düşünme Modelleri

2.5.1 Schön Modeli

Schön (1983), yansıtıcı düşünme hakkındaki önemli fikirleriyle dikkat çekmiştir. Schön, yansıtıcı düşünmenin, bireyler tarafından olaylar esnasında hissedildiği ve olayların sonucunda ortaya çıktığını savunmuştur. Üç şekilde yansıtma görüldüğünü savunmaktadır.

1. Eylem Oluşurken Yansıtma

Eylem gerçekleşirken ortaya çıkan problemler karşısında hem devam eden işi yapmak hem de problem hakkında çözüm yolu üretmeye çalışmaktır. Bireyler süreç içerisinde karşılaştıkları problemleri tekrardan gözden geçirebilirler. Sistemli hareket ederek bireylerin olayları fark edebilmesi, problemleri hızlı çözebilmesi ve çözüm odaklı hareket edebilmesi gibi özellikleri barındırması gerekmektedir.

2. Eylem Sonrasında Yansıtma

Eylem gerçekleştikten sonra ve eylem sırasında meydana gelen problemlere geçmişe dönerek ve tekrar düşünerek çözümler üretmesidir. Bazı zamanlar eylem öncesinde de gerçekleşebilir.

Eğitim sürecinden önce derse hazırlık yapma ve ders sonrasında da meydana gelen durumları gözden geçirme sürecidir (Zeigler ve Liston, 1996).

3. Eylem İçi Yansıtma

Eylem için yansıtma, yukarıda bahsettiğimiz iki yansıtmanın eylem bittikten sonraki eylemlere rehberlik yapması ve eylemleri tekrardan şekillendirmesidir (Alp ve Taşkın, 2008).

2.5.2 Farra Modeli

Yansıtıcı düşünme modeli üç aşamada gerçekleşmektedir (Ünver, 2003).

1-Yansıtmadan Önceki Aşama:

Karşılaşılan problemlerin farkına varıldığı ikilem, kriz ve kargaşa anıdır. Problemlerin fark edilip düzeltilmesi gerektiğinin düşünüldüğü anıdır.

2- Yansıtma:

Zihindeki sorunların belli hedefler dahilinde sıralanması gerektiğini önerir.

- a) Problem algılandıktan sonra onun gözden geçirilmesi ve incelenmesi gerekmektedir.
- b) Gözden geçirilen sorunların çözümleri için görüşlere yer verilmelidir.
- c) Sorun, somut ifadeler kullanılarak tanımlanmalıdır.
- d) Sorun belirlendikten sonra en iyi çözüm yolu belirlenir.
- e) Çözüm yolu belirlenerek onu destekleyici materyaller kullanılması gerekmektedir.

- f) Çözümün güvenilirliği ve geçerliliği ile ilgili uygulamalar yapılmalıdır.
- g) Çözümde sağlıklı sonuçlar elde edilmezse geçmişte düşünülen diğer alternatif yollar denenmelidir.
- h) Sorunla karşı karşıya kalan ve çözen kişi ödüllendirilmelidir.
- i) Çözümler hakkında kesin karar vermeden önce bireyin geçmiş yaşantılarına bakılması gerekmektedir.
- j) Geçmişteki çözümler gelecek yaşantımıza yansıtılmalı ve gelecek yaşamımızı şekillendirmeliyiz.

3- Yansıtmadan Sonraki Aşama:

Birey sorunu çözüme kavuşturarak kendini bilişsel ve duyuşsal alanda tamamlanmış hisseder.

Yansıtıcı düşünmede ortaya çıkan bir problemin çözüme kavuşturulması olarak ifade edilir. Yansıtıcı düşünmede problem algılanır, süreç devam ederken zihinde yapılandırılır ve çözüme kavuşturulur. Bu ifadeden de anlaşılacağı gibi araştırma sürecini kapsamaktadır (Ünver, 200).

2.5.3 Eleştirel Düşünme Modeli

Eleştirel yansıtma modeli Erginel (2006) aktardığına göre Zeichener ve Liston (1987) tarafından geliştirilmiştir.

- 1- Olgusal Söylem: En alt aşamasıdır. Öğretmede ne olduğu ve ne olacağı üzerine düşünür.
- 2- Öngörülü Söylem: İkinci aşamadır. Deneyim hakkında fikir üretilmesi, ne yapılması gerektiği ve hedefte nasıl başarılı olunmasıdır.
- 3- İspatlayıcı Söylem: Açıklanan eylem hakkında “niçin” sorusunun cevabı aranır.
- 4- Eleştirel Söylem: En üst seviyedir. Öğretim ve programının etkinlikleri değerlendirilerek sorgulanır.

2.6 Yansıtıcı Düşünmenin Geliştirilmesi

Yaklaşımlar yansıtıcı düşünmenin sistemli bir şekilde ilerlemesini sağlar. Adler (1993), ‘Yansıtıcı düşüncedeki öğrencilere sahip olmak istiyoruz ama öğretmen olarak derslerdeki etkinlikleri anlamaya ve konular hakkında araştırma yapmaya çaba göstermiyoruz’ demiştir. Öğretmenler yansıtıcı düşünmelerini

geliştirebilmeleri için ilk olarak kendilerinden başlayarak ve uygun ortamlar sağlayarak yansıtıcı öğrenmeyi verimli hale getirebilirler. Sistemli, bilimsel, mantıksal, etkili ve üretken düşünme biçimlerine uygun öğrenim ortamlarıyla öğrencilere bu düşünme çeşidini benimsetebilirler (Ayas, Çepni ve Ayvacı: 2008). Öğretim sürecinde kullanılan materyallerin öğrencilerin ilgilerine hitap etmesi gerekmektedir. Etkili kullanılan yöntem ve teknikler öğrencilerin derslere daha rahat odaklanmalarını sağlamaktadır.

Burada büyük görev öğretmenlere düşmektedir. Öğretim sistemi öğretmenlerin, öğrencilere örnek olmasına ve eğitim programının temelini oluşturmasına yardımcı olur. İlgili öğretmenler, öğrencilerin ilgi alanlarını, sahip oldukları yetenekleri ve olaylar karşısındaki tutum ve davranışlarını bilirler. Öğrencilere rehberlik yaparak amaçlarının belirlenmesine ve öğrencilere uygun olan materyalleri sunarak onların karar alma mekanizmasının gelişmesine yardımcı olurlar (Ünver, 2003).

Düşünme çeşitlerinden yansıtıcı düşünme diğer becerileri kapsayarak eğitimde önemli bir yere sahiptir. Bu beceriyi geliştirmek için öğretmenlerin birçok etkinlik yapmaları gerekmektedir.

- Yansıtıcı Günlük Tutma
- Kavram Haritaları Oluşturma
- Soru Sormak
- Kendini Sorgulama
- Anlaşmalı Öğrenme
- Kendini Değerlendirme

2.6.1 Yansıtıcı Günlük Tutma

Eğitim öğretim sürecinde kullanılan günlükler, öğrencilerin şahsi fikirlerini ve süreç içerisinde meydana gelen değişiklikleri yazarak göstermesini sağlar.

Eğitim öğretim sürecinde önemli yere sahip olan yansıtıcı düşünmeyi geliştirmeye yardımcı olan günlüklerin kullanım alanlarının artırılması gerekmektedir. Öğretimde uygulanan programlardaki etkinliklerin uygulanması, bireylerin performanslarını ve öğretmenlerin kendilerine gelen dönütler hakkında bilgi sahibi olmasına olanak sağlayan günlüklerdir (Ruiz-Primo, M. A., Li, M., Ayala, C. ve Shavelson, R. J., 2004).

Eğitim-öğretim ortamlarının amaçları; eğitim sürecinde meydana gelen olayları not almak, bilgi alan kişilerin bilgileri fark etmelerini sağlamak, kişilerin anlamlandırmasına yardımcı olmak, bilgi alan kişilerin sorumluluk almalarını ve aktif olarak derse katılımını sağlamaktır (Thorpe, 2004). Öğrencilerin bu yöntemi kullanmasıyla kendi başına karar vermesini sağlayarak, öğrenci merkezli hareket edilebileceğini ifade etmiştir (O' Connel ve Dymment, 2006).

Öğretmenlere çok fazla yardımcı olmayı amaçlayan günlükler aşağıda belirtilen noktalarda katkı sağlamaktadır (Taggart ve Wilson, 2005):

- İkileme düşen öğretmenlere yardımcı olur,
- Gelişim seviyelerini artırarak yansıtma yapar,
- Öğretimde eleştirel analiz kullanarak gelişir,
- Uygulamalardaki deneyimleri ve eğitimdeki psikoloji arasında farkındalık sağlanır ve artırılmaya çalışılır,
- Kişisel gelişimler, iş bağlamları üzerinde ve sınıftaki olaylar üzerinde programlı yansıtma yapma,
- Sorgulamada yansıtıcılığın kullanılması,
- Yazarken ne öğrendiğini anlamlandırması,
- Sınıf ortamındaki uygulamalar ve anlamlar arasında bağlantı kurması.

2.6.2 Kavram Haritaları Oluşturma

Demirel (2006,153)' e göre, “ Kavram haritaları, öğrenenler için öğrenilecek temel fikirleri ve bunlar arasındaki ilişkileri açık hale getirmekte ve önceki bilgilerle yeni bilgiler arasında anlamlı ilişkiler kurulmasını yardımcı olmaktadır. Ezber yerine anlamlı öğrenmeyi sağlayan kavram haritası, düşünmeyi örgütlemeyi sağlamaktadır.

Kavram haritaları eğitim öğretimde sıklıkla kullanılan bir materyaldir. Kavram haritaları bilgileri organize ederek kavramlar arasında bağlantıyı sağlar ve bilgilerin ayırt edilmesi yeteneğinin oluşmasına yardımcı olur (Gürdal ve Duru, 2002). Ölçme ve değerlendirme aşamasında etkilidir. Böylelikle eğitim öğretim sürecini kolaylaştırarak hem öğretmene hem de öğrenciye destek olur.

Kavram haritalarının, yansıtıcı düşünmeyi geliştirecek teknik olarak görülmesinin sebebi; kişinin zihinlerinde yer alan şemaların görsel bir şekilde kağıda dökmesini, haritadaki kavramlar hakkında ne bildiğini ya da ne bilmediğini ve düzeltmesi gereken konuları fark etmesini sağlar (Kaya, 2003).

2.6.3 Soru Sorma

Öğrencilerle öğretmenlerin karşılıklı iletişimlerini kuvvetlendirmek için soru sorma tekniği eğitimde kullanılmaktadır. Yansıtıcı düşünmeyi geliştirmeye katkı sağlayan soru sorma tekniği öğretmen ve öğrencilerin birbirlerine sorular sormalarının etkisinden bahsedebiliriz. Üst düzey düşünmeye yönelik sorular olması gerekir.

Soru sormanın amacından bahsetmek gerekirse düşünmeye sevk ederek öğrencilerin konu hakkında bilgileri anlayıp anlamadıklarına bakmaktadır (Açıkgöz, 2012).

Eğitim öğretim sürecinde soru sorma süreci, öğrenciler ve öğretmenlerin konu hakkında bildiklerini belirleyerek, bilinenlere yeni bilgiler eklemek ve yeni bilgilerin gelişimini sağlamayı amaçlamaktadır. Yorulmaz (2006) aktardığına göre Wilson & Jan (1993), soru sorma süreci aşağıdaki gelişimlere yardımcı olur:

- Fikirlerin açıklanmasını sağlamak,
- Düşünme becerisini geliştirmek,
- Eğitim öğretim sürecinde dönütler sağlar,
- Ortaya atılan düşünceler hakkında ilişki kurar,
- Kişilerin merak duygularını geliştirir.

2.6.4 Kendini Sorgulama

Yansıtıcı düşünmede üzerinde durulan noktalardan biri kendini sorgulamasıdır. Öğrenciler öğrenme gerçekleştiği süreçte kendilerine sorular sorarak eksik noktalarını belirlemeye çalışmış olurlar. Öğrenme esnasında sorulan sorular kendilerini değerlendirmelerine yardımcı olur (Ünver, 2003:25). Öğrenciler bu yöntemle öğrenme aşamasında kendine soru sorarak ve öğrendikleri bilgileri geçmiş yaşantılarıyla ilişkilendirmeyi amaçlamıştır.

Yansıtıcı düşünceye sahip öğretmen ve öğrenciler, kendilerine soru sorma becerisi gerçekleştiği zaman, okuldan edindikleri soruları başka kaynaklara ve alanlara sevk edecektir (Yorulmaz, 2006:37). Öğrencilerin hayata hazırlanmalarında yardımcı olacaktır.

2.6.5 Anlaşmalı Öğrenme

Eğitim öğretim sürecinin her aşamasında kullanılabilir olan anlaşmalı öğrenme yöntemi, öğretmen ve öğrencilerin aralarında karşılıklı kurallar belirlenerek hareket etmesidir. Bu sayede öğrenciler öğrenim sürecinden neyi ne zaman nerede yapacaklarını bilerek, sistemli hareket etmiş olurlar. Yazılı olarak da ifade edilen anlaşma şartları öğrencilerin görebilecekleri alana asılmalıdır. Öğrenim sürecinde öğrencilerin kendilerinin sorgulamasını sağlar.

Öğrenciler ve öğretmenler arasında yapılan anlaşmalarda (Wilson ve Jan 1993: Akt. Yorulmaz, 2006):

- Farklı hız, görev ve seviyede çalışırlar,
- Anlaşmalı ortak amaç üzerine odaklanırlar,
- Bağımsız öğrenme ve düşünme becerilerini geliştirir.

2.6.6 Kendini Değerlendirme

Öğretim aşamasında öğretmen öğrenciye rehberlik yaparak hem süreci sistemli hale getirir hem de sonucunu. Değerlendirme yapan öğrenciler yansıtıcı düşüncelerinin gelişmesine yardımcı olur. Her aşamada kullanabileceğimiz bu yöntem hedefleri belirleme aşamasında, etkinlik aşamasında ve değerlendirme aşamasında bireylerin hem kendilerini hem de arkadaşlarını değerlendirmelerini sağlar (Ünver, 2003). Öğrenciler kendilerini değerlendirerek, hedefler oluşturur, hedeflere nasıl ulaştığını gözlemler ve sonuçları değerlendirmeye ve eksik noktalarda çözüm yolları bulmaya çalışırlar (Ersözlü, 2008)

2.7 Yansıtıcı Düşünmenin Eğitimdeki Rolü

Yansıtıcı düşünme, mevcut durumdaki öğrencilerin yararlı bilgiler elde etmek için geçmiş yaşantılardaki tecrübelerden yararlanarak kendi öğrenmelerini gözlemleyerek geçmiş, şimdi ve gelecek yaşantıları arasında ilişki kurarak öğrenme sürecini anlamlı hale getirir (Tan ve Goh, 2008). Yansıtıcı düşünen öğretmen eğitim öğretim sürecinde rehber konumunda olduğu için öğrencinin düşünce yapısının şekillenmesine yardımcı olarak, eğitimi anlamlı hale getirir. Bu süreç içerisinde meydana gelen problemlere çözüm odaklı yaklaşmayı bilir.

Yansıtıcı düşünen öğretmen, ne yapacağını, neden yapması gerektiğini, ne zaman yapacağı ile ilgili bilgiye sahip olan ve doğru kararlar veren öğretmendir

(Saylan, 1991: Akt. Altınok, 2002). Öğretmenler sorumluluk sahibi ve kendi kararlarını verebilen öğrenciler yetiştirerek toplumun kalkınmasında yardımcı olmaktadır. Kendini eleştirebilen ve yanlışlarının farkında olabilen öğretmenler tecrübeleriyle öğrencileri yetiştirerek topluma kaliteli eğitim sağlamış olurlar.

Yansıtıcı düşünme alanlarındaki uygulamalar öğrenciyi merkeze alan eğitimin oluşmasına olanak sağlar (Tank, 2000: Akt. Tok, 2008). 2005 yılından itibaren yapılandırmacı yaklaşımla eğitim verilmesiyle birlikte öğrenciyi merkeze alan sistem oluşmuştur. Geleneksel sistemdeki gibi öğretmenin hazır bilgiyi sunduğu öğrenci tipi değil de öğrencinin aktif rol alarak verilen bilgiyi sorgulayarak ve kendine uygun bir şekilde biçimlendirmesi amaçlanmaktadır.

Eğitim öğretim sürecinde yansıtıcı öğretmenlere önemli görevler düşmektedir. Öğretmenler yansıtıcı uygulamaları sınıf içerisinde sistemli bir şekilde harekete geçirirse toplumların kalkınmışlığında da önemli rol oynar.

Yansıtıcı uygulamanın yararları aşağıdaki maddelerde sıralanmıştır (York-Barr ve diğerleri 2006)

- Meslek hayatına yeni giren öğretmenlere ve yeni rol alan eğitimcilere örnek olma,
- Deneyimli eğitimcilere devamlı öğrenme avantajı sağlama,
- Uygulamalar ve teoriler arasında bağlantı kurma,
- Çeşitli bakış açılarını göz önünde bulundurma,
- Fikir üreten bireylerle olumlu bir çatışma ortamı oluşturma,
- Anında harekete halinde olabilme,
- İç içe geçmiş biçimlendirici değerlendirme sağlama,
- Kültürel yeterliliğe sahip gelişim sağlama,
- Kimlik ve rol faktörünün gelişmesi,
- Toplu ve bireysel etkinliklerde bulunma,
- Çalışan bireyler arasında birlikteliği sağlama,
- Profesyonel davranarak ifadelerini geliştirme,
- Dışarıdan yaptırımlara engel olma.

2.8 Yansıtıcı Öğretmen Özellikleri

Yansıtıcı düşünme sınıf içerisinde meydana gelen problemleri çözen, çevreyi göz önünde bulunduran öğretim programlarında, okul ve program değişiminde aktif rol oynayan ve öğretimde kendini geliştirerek çabalayan kişiler olarak söz edilebilir (Zeichner ve Liston, 1987: Akt. Erginel, 2006).

Yansıtıcı düşünen öğretmenler, meslek hayatlarında devamlı gelişmeye açıktırlar. Eğitim sürecinde kendilerini geliştirerek hareket eder ve geçmiş tecrübelerinden yararlanarak devam ederlerse, hem kendilerine hem de topluma katkı sağlamış olurlar. Okullarda rehber olarak görülen öğretmenlerin bu düşünce sistemine sahip olmasıyla, yetiştirdikleri öğrencilerde de bu düşünce hakim olur. Son zamanlarda eğitimde yapılandırmacı sistemin yer almasıyla birlikte öğrencinin aktif olduğu yansıtıcı düşünme temelli eğitim verilmesi istenmektedir.

Yansıtıcı öğretmenler öğretimlerinde hatalarını düzeltebilirler, problemlerini çözebilirler ve öğretimlerden sorumludurlar (Ünver, 2003). Öğrencilerini her yönden tanıyarak bireysel özelliklerini göz önünde bulundurarak eğitim verir.

Yansıtıcı öğretmen, yapacaklarını sebep ve sonuç ilişkisini göz önüne alarak yapar (Rodger, 2002). Eylemin gerçekleştiği süreç değil de sonuçları önemlidir. Eylem gerçekleşirken meydana gelen problemlerde değişik yöntemler deneyerek eğitimin etkinliğini artırmaya çalışmaktadırlar.

Demirel'in (2012) aktardığına göre, Norton (1996) yansıtıcı düşünmeyi benimseyen öğretmenler;

- Devamlı eğitim-öğretim sürecini değerlendirir, öğretimde değiştirilmesi gereken durumları düşünür ve fikirlerini yansıtır.
- Açık fikirlidirler. Şahsi düşüncelerine ve öğretim süreciyle ilgili sorulara cevaplar arayarak devamlı açık davranırlar, farklı çözümler üretirler.
- Öğrencilerin eğitimsel, kişisel ve ruhsal ihtiyaçlarını kendilerini sorumlu tutarlar. Bütün çocuklarının gelişim süreçlerini devamlı denetler.
- Yansıtıcı düşünmeye sahip öğretmen, öğretme sanatı ve bilimin iyi taraflarıyla ilgilenir.
- Yansıtıcı öğretmen, ileriye görür ve öğrencilerinin de ileriye görmesine yol gösterir.

- Yansıtıcı düşünen öğretmen, problemlerle uğraşırken bunları sadece tanımlayıp genelleme yapmaz, bununla birlikte şahsi ve mesleki gelişimini ve uygulama fikir yapısını değiştirmek için kullanır.

2.9 İlgili Araştırmalar

2.9.1 Yurt İçinde Yapılan Araştırmalar

Solakumur (2017), “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri İle Yansıtma Yetenekleri Arasındaki İlişkiyi” araştırmıştır. Çalışma grubu, Sakarya ilindeki 460 beden eğitimi ve spor öğretmeni arasından tesadüfi yolla seçilen 256 beden eğitimi ve spor öğretmeninden oluşmaktadır. Semerci (2007), ‘Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği (YANDE)’ tarafından geliştirilmiş ve Aukes ve arkadaşları (2007), tarafından geliştirilen ve Eladı (2013) tarafından Türkçe’ye uyarlanan ‘Groningen Yansıtma Yeteneği’ ölçeği kullanılmıştır. Veri analizi spss 24.0 paket programında yapılmıştır. Bazı değişkenler arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla verilerin normal dağılımı dikkat edilerek, Parametrik testlerden T testi ve ANOVA testi kullanılmıştır. Bulgulardan hareketle yansıtma düşünme eğilimine göre cinsiyet, eğitim, mesleki kıdem değişkenine göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Atalay ve Karahan (2016), “Türkçe Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine Yönelik Bir Değerlendirme” araştırmasında betimsel araştırma yöntemlerinden tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, Kafkas Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümünde eğitim gören 1-2-3-4. sınıf öğrencilerinden toplam 263 öğretmen adayından oluşmaktadır. Semerci (2007) tarafından geliştirilen ‘Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri (YANDE) Ölçeği’ kullanmıştır. Türkçe öğretmen adaylarının YANDE puanlarının cinsiyet değişkenine göre ölçeğin bütün alt boyutlarında anlamlı fark bulunmamıştır ama sınıf düzeyleri, mezun olunan lise, ailenin ekonomik düzeyi ile anlamlı farklılık bulunmuştur.

Aydemir (2016), “Beden Eğitimi ve Spor Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleriyle Yansıtma Yetenekleri Arasındaki İlişki” araştırmasında genel tarama modeli uygulanmıştır. Çalışma grubu, basit seçkisiz örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Bartın Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği bölümünde öğrenim gören 117 öğretmen adayından oluşmaktadır. Verileri toplamak için Semerci

(2007), tarafından geliştirilen ‘Öğretmen Adayları ve Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri (YANDE) Ölçeği’ ve Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda kadın adayların erkek adaylardan daha yüksek yansıtma yeteneğine sahip olduğu tespit edilmiştir. Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerine göre yaş, spor yapma ve cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık göstermemektedir.

Köstekçi (2016), “Öğretmen Adaylarının Girişimcilik Özellikleri ile Yansıtıcı Düşünme Düzeyleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi” araştırmasında nicel araştırma tarama yöntemi uygulanmıştır. Çalışma grubu, Bartın Üniversitesi ve Kastamonu Üniversitesinde öğrenim gören öğretmen gruplarından oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği’ ve ‘Üniversite Öğrencileri İçin Girişimcilik Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda bayan öğretmen adaylarının erkek öğretmen adaylarına göre daha çok yansıtıcı düşündükleri tespit edilmiştir. Bölüm değişkenine göre sosyal bilgiler ve sınıf öğretmenliğinin yansıtıcı düşüncülerinin diğer bölümler göre daha yüksek olduğu görülmüştür. Öğretmen adaylarının cinsiyet değişkenine göre anlamlı farklılık görülmemektedir. Bölüm değişkenine göre sınıf öğretmenliği ve matematik öğretmen adaylarının girişimcilik özelliklerinin daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Bulguların sonucunda girişimcilik özelliği yüksek olan bireylerin yansıtıcı düşünme becerilerinin geliştiği gözlemlenmiştir.

Erdoğan ve Şengül (2014), “İlköğretim Matematik Öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin İncelenmesi” araştırmasında genel tarama modeli kapsamında ilişkisel tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2013-2014 eğitim öğretim yıllarında Marmara Üniversitesi Eğitim Fakültesinde 3. sınıfta öğrenim görmekte olan 108 öğretmen adayından oluşmaktadır. Veriler, Kember ve arkadaşları tarafından geliştirilen Türkçe’ye Başrol ve Gencil (2013) tarafından uyarlanan ‘Yansıtıcı Düşünme Düzeyini Belirleme Ölçeği’ kullanılarak elde edilmiştir. Araştırmanın sonucunda, İlköğretim Matematik Öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet değişkenine göre anlamlı fark bulunurken, öğrenim türü ve mezun olunan lise değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmamaktadır.

Alkan ve Gözel (2012), “Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerine İlişkin Görüşleri” araştırmasında cinsiyet, öğrenim türü, sınıf düzeyi değişkenlerinin yansıtıcı düşünme becerileri üzerindeki etkisini ortaya koymayı

amaçlamıştır. Çalışma grubu, 2011-2012 eğitim-öğretim yıllarında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. ve 4. sınıfta öğrenim gören 214 sınıf öğretmen adayından oluşmaktadır. Güney (2008) tarafından geliştirilen Yansıtıcı Düşünme Ölçeği' kullanılmıştır. Veri analizinde betimsel istatistik ve nonparametric istatistik teknikleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyete göre anlamlı farklılık bulunurken; öğrenim türü ve sınıf düzeyi değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamıştır.

Aydın ve Çelik (2013)' in, “Sosyal Bilgiler Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Bazı Değişkenler Açısından İncelenmesi” araştırmasında örneklem oranlı küme örneklem yöntemiyle seçilmiştir. Çalışma grubu, 2011-2012 eğitim öğretim yılında Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi 3. ve 4. sınıf 188 Sosyal Bilgiler Öğretmen adayından oluşmaktadır. Güney (2008), tarafından geliştirilen ‘Yansıtıcı Düşünme Ölçeği’ kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda, cinsiyet yönünden anlamlı farklılık bulunmuş; öğrenim türü, sınıf düzeyi, ailenin sosyo ekonomik durumu, anne ve baba eğitim durumu açısından anlamlı farklılık bulunmamıştır.

Dervent (2012)' nin “Yansıtıcı Düşünmenin Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Mesleki Uygulamalarına Etkisi” araştırmasında nitel desenin daha yoğun kullanıldığı karma araştırma yöntemi uygulanmıştır. Nicel verileri toplamak için ‘Yansıtıcı Düşünme Anketi’ kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubu, Marmara Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Öğretimi Ana Bilim Dalı, Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü öğrenim gören 2009/2010 yıllarında okulda staj dersi alan 10 beden eğitimi öğretmen adayından oluşmuştur. Yansıtıcı düşünme ile ilgili etkinlikleri 12 haftada uygulamıştır. Araştırmanın sonucunda, çalışmaya katılan kişilerin verilerin toplandığı süreçte yaşadığı tecrübeler ve bu tecrübelerle oluşturduğu yansıtıcı planlama, vakti ayarlama, okulun imkanlarını ve öğrencilerin gelişim seviyelerini dikkate alma ile öğretim yaklaşımlarında gelişme gösterdiği belirlenmiştir.

Korumaz (2012) “İngilizce Öğretmenlerinin Yansıtıcı Öğretime Yönelik Tutumları” araştırmasında betimsel bir araştırma olan tarama modelinden yararlanılmıştır. Nicel bir araştırmadır. Çalışma grubu Bursa’ da bulunan Osmangazi, Yıldırım, Nilüfer, Gemlik ve Mudanya ilçelerinde bulunan 25 ilköğretim ve ortaöğretim okullarında görev yapmakta olan 106 İngilizce öğretmeninden

oluşmaktadır. Sonuçlarına bakıldığında, yansıtıcı düşünme tutumlarının öğretim sürecinde olumlu yönde olduğu tespiti bulunulmuştur. Öğretmenlerin tamamının yansıtıcı öğretime yönelik tutumlarının olumlu yönde olduğu sonucuna varılmıştır. Kadın öğretmenlerin erkek öğretmenlerin yansıtıcı öğretime yönelik tutumlarının anlamlı derecede farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Sonuç olarak öğretmenlerin kıdem yılı, öğretmenlerin çalıştıkları kurum türü, mezun oldukları fakülte türü, mezun oldukları fakülte türü, en son mezun oldukları program türü, sınıf mevcutları ve haftalık ders yüklerine göre anlamlı bir fark bulunmamıştır.

Hasırcı ve Sadık (2011), “Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin İncelenmesi” araştırmasında tarama modelinde oranlı kümelili örneklem yöntemi kullanılmıştır. Çalışma grubu, 2008-2009 yıllarında Adana'nın il ve ilçelerinde görev yapan sınıf öğretmenlerinden oluşmaktadır. Veri toplama aracı olarak Semerci (2007) tarafından geliştirilen ‘Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeği’ bu tezde uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, mesleki kıdem, okutulan sınıf düzeyi ve görev yapılan okul çevresinin sosyo-ekonomik düzeyinin sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır.

Şahin (2011), “Türkçe Öğretmeni Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi” araştırmasında betimsel araştırma modellerinden tekil tarama modeline uygun olarak yapılmıştır. Çalışma grubu, 2009-2010 öğretim yılında Atatürk Üniversitesi Kazım Karabekir Eğitim Fakültesi Türkçe Eğitimi Bölümündeki 102 Türkçe Öğretmeni Adayından oluşmaktadır. Semerci (2007), tarafından geliştirilen ‘Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri Ölçeği’ uygulanmıştır. Sonuç olarak araştırmada birinci sınıfta öğrenim gören öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme seviyeleri dördüncü sınıftakiler göre daha düşük seviyededir. Yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyete göre farklılaşmamıştır.

Dalgıç (2011), “Okul Yöneticilerinin Yansıtıcı Düşünme ve Uygulamalarının İncelenmesi: İstanbul ve Kopenhag Örneği” araştırmasında nitel ve nicel olmak üzere karma model kullanılmıştır. Çalışma grubu 2009-2010 yılındaki ortaöğretim kurumlarında (meslek liseleri hariç) görev yapmakta olan 427 okul yöneticisi oluşturmaktadır. Nicel çalışmada, okul yöneticilerinin yansıtıcı düşünme uygulamalarını ve becerilerinin belirlemek üzere Okul Yöneticisi Yansıtıcı Düşünme

Ölçeği (OYYDÖ) geliştirilmiştir. Araştırmada okul yöneticilerinin yansıtıcı düşünme becerileri ile cinsiyet ve branş değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmamaktadır. Nicel araştırmada okul yöneticilerinin kıdemleriyle yansıtıcı düşünceleri arasında anlamlı fark bulunmamaktadır. Nicel araştırmada özel okul yöneticilerini devlet okulu yöneticileriyle karşılaştırıldığında, yansıtıcı düşünme becerilerinin daha gelişmiş olduğu sonucuna varılmıştır. Okullardaki öğrenci sayısının artmasıyla ve hizmet içi eğitim alma durumlarıyla doğru orantılı olarak yöneticilerin yansıtıcı düşünme eğilimleri artmaktadır.

Ergüven (2011), “Öğretmenlerin Yansıtıcı Düşünme Becerilerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi” araştırmasında betimsel tarama modeli uygulanmıştır. Çalışma grubu Hatay ili Kumlu ve Reyhanlı ilçelerindeki 15 okulda görev yapan 189 öğretmenden oluşmaktadır. Yansıtıcı Düşünme Envanteri’ni Türkçeye çevirerek uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerileri ile cinsiyet, yaş, branş, kıdem, mezun olunan okul türü gibi özelliklere göre anlamlı fark olmadığı bulunmuştur. Ankete katılan öğretmenlerden Fen Edebiyat Fakültesi mezunlarının diğer okullardan mezun olanlara göre daha fazla yansıtıcı düşündükleri ortaya çıkmıştır. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerini yüksek oranda kullandıkları sonucuna varılmıştır.

Kuzu (2011)’nin “Fen bilgisi Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişki Görüşlerinin Değerlendirilmesi” araştırmasında tarama modeli kullanılmıştır. Çalışma, Şırnak ilinde Milli Eğitim Okullarında öğretmenlik yapan 27 kadın, 73 erkek ile öğretmen yapılmıştır. Fen bilgisi öğretmenlerinin cinsiyeti, öğretmenlik kıdemi ve mezun oldukları okulun türü, okulların yaptıkları sosyo-ekonomik durumu ile yansıtıcı düşünme becerilerini kullanma düzeyleri ile anlamlı fark saptanmamıştır.

Bayrak (2010), “Ağ Günlük Uygulamasının Yansıtıcı Düşünme Becerisi Üzerine Etkisi” araştırmasında tek yönlü ön test-son test araştırma deseni ve açıklayıcı desen olarak düzenlenmiştir. Çalışma grubu İngiliz Bilim Dili Ana bilim Dalı 3. sınıfında öğrenim görmekte olan 83 öğrenciden oluşmaktadır. Öğrenciler 7 hafta süresince yansıtıcı günlüklerini bu ortamda yayınlamış ve birbirlerinin yansımalarını görebilmişler. İlk hafta ‘ Yansıtıcı Düşünme Becerileri Testi ‘ son hafta ‘ Yansıtıcı Düşünme Becerileri Testi’ ile beraber ‘ Öğrenme Yaklaşımları Envanteri’ uygulanmıştır. Süreç sonunda ağ günlükleriyle ilgili anket öğrenciler tarafından cevaplanmıştır. Sonuç olarak yansıtıcı düşünme becerilerinin ilerlemesi

için öğrencinin öğrenme çıktılarının kalitesinin artabileceği ve yaşamları devam ettiği müddetçe öğrenen özelliği kazanabilme sürecinde olumlu etkileneceği ileri sürülebilir.

Duban ve Yelken (2010)' nin "Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri ve Yansıtıcı Öğretmen Özellikleri İle İlgili Görüşler" araştırmasında karma yöntem modeli kullanılmıştır. Çalışmaya 2008-2009 öğretim yılı bahar döneminde öğrenim gören 315 öğretmen adayı katılmıştır. Semerci (2007) tarafından geliştirilen 'Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerini Belirleme Ölçeği (YANDE)' ölçeği kullanılmıştır. Nitel boyutuyla açık uçlu dört tane açık uçlu sorulardan oluşmuş yarı-yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Sonuçlarından hareketle öğretmen adaylarının yansıtıcı öğretmen eğilimi gösterdikleri ortaya çıkmıştır.

Kılınç (2010) "İlköğretim Birinci ve İkinci Kademe Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri" araştırmasında betimsel nitelikte olan araştırma tekil tarama modelini kullanmışlardır. Çalışma grubu 2008/2009 eğitim-öğretim yılında Elazığ il merkezinde 59 devlet ilköğretim okulunda 1. ve 2. kademe görev yapmakta olan 513 öğretmenden oluşturmaktadır. Semerci (2007) tarafından geliştirilen 'Yansıtıcı Düşünem Eğilimi Ölçeği (YANDE)' uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mesleki kıdemi fazla olanların daha yüksek olduğu bulunmuştur. Farklı fakültelerden mezun olan öğretmenlerin eğitim fakültesinden mezun olan öğretmenlere göre öğretmenlik mesleğine daha olumlu baktığı tespit edilmiştir. Bayan öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha açık fikirli ve mesleğe daha olumlu baktıkları belirlenmiştir. Sınıflarında öğrenci sayısı az olan öğretmenlerin sınıflarında öğrenci sayısı fazla olan öğretmenlere göre daha açık fikirli ve mesleğe daha olumlu baktıkları sonucuna ulaşılmıştır. Son olarak araştırmada yer alan öğretmenlerin yüksek oranda yansıtıcı düşünmeyle ilgili farklı bir hizmetiçi eğitim görmedikleri belirlenmiştir.

Şahin (2009), "Fen Bilgisi Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Yeteneklerine Göre Günlüklerinin İncelenmesi" araştırmasında öğretmenlerin öğretmenlik uygulamalarındaki günlüklere bakılarak yansıtıcı düşünme becerileri belirlenmiştir. Çalışma grubu, 2005-2006 yılında eğitim öğretim yılı 20 fen bilgisi adayından oluşmaktadır. Veriler 6 haftalık öğretmenlik uygulaması esnasında oluşturulan 120 adet günlüğün incelenmesiyle elde edilmiştir. Araştırmanın

sonucunda, adayların eleştirel yansıtma yapmak yerine tanımlayıcı yansıtma yapma yeteneklerinin daha güçlü olduğu sonucuna varılmıştır.

Güney ve Semerci (2008), “Mikro-Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünmesine Etkisi” araştırmasında deneysel çalışma yapılmaktadır. Çalışmaya katılan kişiler, 2006-2007 yılında Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Türkçe Öğretmenliği 2. sınıf öğrencisi olan 33 öğrencidir. Deney grubuna mikro-yansıtıcı öğretime göre hazırlanan ders programı uygulanmış. Ders işleyişi göz önünde bulundurularak öğretim yapılmış. Kontrol grubuna ise mikro-yansıtıcı öğretim bir yöntem olarak anlatılmış ve geleneksel öğretime devam edilmiş. Öğretmen adaylarının tuttuğu yansıtıcı düşünme puanları arasında deney grubu lehine anlamlı farklar bulunmuştur.

Alp (2007) “İlköğretim I. kademe Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünce Üzerine Bakış Açıları” araştırmasında öğretmenlerle yapılan görüşmeler ve ölçek olmak üzere iki aşamadan oluşmaktadır. Bu araştırma, Çanakkale il merkezinde görev yapmakta olan 134 ilköğretim I. kademe öğretmenleri ile yapılmıştır. Öğretmenlerin görüşleri arasından; yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet, eğitim durumu, okutulan sınıf seviyesi değişkenlerine göre anlamlı bir fark bulunmamaktadır. Hizmet yılı değişkenine göre anlamlı farklılık bulunmuştur.

Kozan (2007)'nin “Yansıtıcı Düşünme Becerisinin Kaynak Tarama ve Rapor Yazma Derslerindeki Etkisi” araştırmasında durum çalışması modeli uygulanmış ve nitel araştırma yapılmıştır. Araştırma, 2006/2007 öğretim yılları arasında Selçuk Üniversitesi Eğitim Fakültesi Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık lisans programı 1. sınıfta bulunan 51 öğrenciden oluşmaktadır. Verilerin toplanması için öğrencilerden elde edilen dökümanlar kullanılmıştır. Araştırmada öğrenciler arasında iş birliğinin sağlanması ve öğrencilere öğretim elemanın rehberliğini yansıtıcı düşünme becerisinin geliştirilmesinin önemli yere sahip olduğu bulunmuştur.

Güney (2008), “Micro Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Düşüncesine Etkisi” araştırmasında deneysel yöntem kullanılmıştır. Çalışma grubu 2006- 2007 öğretim yılında öğrenim gören Fırat Üniversitesinde Türkçe Öğretmenliği ikinci sınıfta bulunan 33' şer kişilik öğrenci grupları seçilerek deney ve kontrol grupları oluşturulmuştur. Mikro yansıtıcı öğretime dayalı bir ders programı deney grubuna uygulanmıştır ve öğretim, hazırlanan ders programı çerçevesinde anlatılmıştır. Mikro yansıtıcı öğretim kontrol

grubu olarak anlatılmıştır. Bu gruba, geleneksel öğretim tekniği uygulanarak bu öğretim yöntemine ilişkin genel bilgiler verilerek öğretim süreci oluşturulmuştur. Veri toplama tekniği olarak günlüklerin yorumlanması ve belgelerin kontrol edilmesi tekniklerine başvuru araştırmanın sonucunda son test yansıtıcı düşünme puanları ile deney ve kontrol grup puanları arasında anlamlı farklılıklar olduğu belirlenerek öğretmen yetiştirmede mikro-yansıtıcı öğretim tekniği kullanılacağı sonucuna ulaşılmıştır.

Köksal ve Demiral (2008), “Yansıtıcı Düşünmenin Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarına Katkıları” araştırmasında ‘Karma Yapı: Deneysel Desen, Nitel Veri Toplama ve İçerik Analizi’ kullanılarak nitel bir araştırma yapılmıştır. Çalışma grubu Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi İlköğretim Bölümü Sınıf Öğretmenliği Anabilimdalı’ndan eğitim alan ve araştırmaya kendi isteğiyle katılan 4. sınıf 12 kişiden oluşmaktadır. Verileri toplamak için gözlem notları, kamera kayıtlar, görüşme formu, kendini değerlendirme formu, katılımcı günlükleri ve ders planları kullanılmıştır. Sonucunda öğretmen adaylarının planlama, uygulama ve değerlendirme aşamasında yansıtıcı düşünme eğitiminin yararları ortaya konulmuştur.

Dolapçioğlu (2007), “İlköğretim Okullarında Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Değerlendirilmesi” araştırmasında tarama modelinde betimsel bir çalışma uygulanmıştır. Çalışma grubu 2008-2009 yıllarında Adana ilinde bulunan 18 devlet ve 2 özel okul olmak üzere 20 okulda görev yapmakta olan 342 sınıf öğretmeninden oluşmaktadır. Semerci (2007) tarafından geliştirilen ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği’ uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda, öğretmenlerin yansıtıcı düşünme düzeylerinin yüksek olduğu ve ‘yansıtıcı günlük tutuma’ dışında bu düşünce becerisini içeren davranışlara her zaman yer verdikleri ortaya çıkmıştır. Cinsiyet, mesleki kıdem ve mezun olunan okul türü değişkenleri öğretmenlerin yansıtıcı düşünme düzeyinde anlamlı fark oluşturmazken, 21 yıl ve üzeri kıdemi olan, yüksek lisans mezunu öğretmenlerin yansıtıcı düşünceleri daha sık yerine getirdiği ve bayan öğretmenlerin öğrencilerin öğrenme düzeylerini geliştirmek için etkinlik yapmaya çaba gösterdiği sonucuna varılmıştır.

İnönü (2006), “Tarih Öğretmenlerinin Yansıtıcı Öğretmen Özelliklerine Sahiplik Düzeyi” araştırmasında yansıtıcı düşünme düzeylerinin tarih öğretmenleri

için hangi düzeyde olduğunu belirlemeyi amaçlamıştır. Çalışma grubu, 47 öğretmenden ve 150 öğrenci üzerinde gerçekleştirmiştir. Anket uygulanmıştır. Araştırma sonucunda, öğretmenlerin yansıtıcı öğretimi benimsedikleri ve yansıtıcı özellikleri taşıdıkları belirtilmiştir. Öğrencilerin ise tarih öğretmenlerinin ders anlatımında farklı araç ve gereç kullanmadıkları, anlatılan konuyla ilgili güncel yazıları takip etmedikleri, diğer öğretmenlerle işbirliği içinde olmadıkları, farklı etkinliklere katılım konusunda öğretmenlerin fırsat tanımadığı, ders anlatırken bireysel özelliklerinde dikkate alınmadığı görüşünde oldukları belirtilmiştir.

2.9.2 Yurt Dışında Yapılan Araştırmalar

Phan (2009), öğrencilerin amaca doğru ilerlemelerinde çaba ve başarılarının yansıtıcı düşünme etkinliklerinin doğrudan veya dolaylı olarak etkileri üzerinde yapılan araştırmada değişik yöntemlere belirli çizgiler dahilinde yer verilmiştir. Çalışmada akademik gelişim gösterimi yansıtıcı düşünme üzerinde önemli bir faktör olabileceği ortaya konulmuştur. Yansıtıcı düşünme tekniklerine sahip kişilerin akademik başarılar üzerinde etkileri belirlenmiştir.

Maarof (2007), yansıtıcı günlüklerle kendi hikayesini anlatmak araştırmasında Malezya'daki eğitim-öğretim sürecindeki okullarda bulunan 42 öğretmenin tuttukları yansıtıcı günlüklerden oluşmuştur. Günlüklerden eğitim öğretim tekniklerini ve yansıtıcı çeşitlerini belirlemeyi amaçlanmıştır. Araştırmanın sonucunda öğretmenlerin değerlendirme, hedef bildirme ve sorunları tanımlamayı kendilerine görev olarak bilmişler. Uygulanan yansıtıcı günlükler öğretmenlerin mesleki gelişimlerini önemli bir yere sahip olduğu sonucuna varılmıştır.

Norton'un yansıtıcı düşünmeye sahip öğretmenlerin mesleki ve kişisel özellikleriyle bağlantısını araştırmak amaçlıdır. Araştırmayı 42 yeni göreve başlamış sınıf öğretmenlerinde olmaktadır. Sınıf öğretmenler için önemli olan öğretim sürecinde kaliteli öğretmen özelliklerini ve mesleki yaşamlarında önemli sınıf içi etkinlikler hakkında görüşmeler yapılmıştır. Veri toplama aracı olarak bir yıl boyunca görüşmelerden elde edilenleri sonucunda öğretmenlerin kişisel özellikleri öğretimi etkiler ifadesine ulaşılmıştır. Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme seviyelerini iletirmek için uygulanacak aktivitelerin kendilerinin yapmaları gerektiği önerilmiştir.

Thorpe (2004), Yansıtıcı Öğrenme Günlükleri: Kavramdan Uygulama adlı araştırmanın amacı, yansıtıcı günlükleri geliştirmek için araştırmacılar, eğitimciler ve öğrencilerin bazı önerileri tartışmalarıdır. Öğrenciler yansıtıcı öğrenme günlüklerinin olumsuz tarafının çok fazla zaman alması olduğunu söylemişlerdir. Yansıtıcı öğrenme günlükleri, eğitim alan öğrenciler arasında aktif öğrenmeyi ilerleten anlamlı anlamlı bir araç olarak tanımlamıştır. Hemşireler, klinik ortamda ne yaptıkları ve niçin yaptıklarını açıklayabilmişlerdir. Sonucunda, yansıtıcı uygulamada mesleki uygulamada alışılmış eylemlerinden çok yansıtıcı birey olmayı hedeflemiştir.

Lim, Cheng, Lam ve Ngan (2003) “Okul Öncesi Öğretmen Eğitiminde Anlamsal Haritalama Stratejilerinin Yansıtıcı ve Düşünme Becerilerini Geliştirme” araştırmalarında eğitimciler konu alanı içeriği ve öğretim uygulamaları içerisinde okul öncesi öğretmenlere yardım etmek için anlamsal haritalamanın kullanımını öğrettiler. Anlamsal haritalamayı kategorik olarak görsel biçimde yapılanmış bir strateji olarak ifade ettiler. Çalışma matematik, sanat, sosyal bilimler ve fen bilimlerinden oluşan 58 aday öğretmen katılmıştır. Aday öğretmenlerin zihinsel haritaları tanımlanan kriterlere göre analiz edilmiştir. Aday öğretmenlerin tesadüfi örneklem yoluyla oluşan deneklerle stratejiyi uygulamada düşüncelerine, duygularına ve hareketlerine ulaşmak için çalışmalar yapılmıştır. Yansıtıcı uygulama ve anlamsal haritaların stratejilerinin temel kavramları açıkladıktan sonra; pratikte bu çalışmanın okul öncesi öğretmen adayları arasında yansıtıcı düşünme becerilerini geliştirdiği görülmüştür.

Yapılan araştırmalar incelendiğinde, yurt içindeki araştırmaların öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ile cinsiyet, kıdem yılı, eğitim düzeyi, anne ve baba eğitim düzeyi gibi değişkenler arasındaki ilişkiler üzerine konularda yoğunlaştığı, yurt dışındaki çalışmaların öğretmen yetiştirmede yansıtıcı düşünmenin önemi, yansıtıcı düşünen öğretmen özellikleri, yansıtıcı düşünmeyi geliştirici yaklaşımlara yoğunlaştığı görülmektedir. Ancak, sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinde büyüdükleri yerleşim birimi ve not ortalaması değişkenlerine göre anlamlı farklılık gösterip göstermediğine ilişkin bir çalışmaya ulaşılabilen kaynaklarda rastlanmamıştır.

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÖNTEM

Araştırmanın bu kısmında araştırmanın yöntemi hakkında bilgi verilmektedir. Bu bölümde yer alan başlıklar sırası ile “araştırma modeli”, “evren ve örneklem”, “veri toplama araçları” ve “analiz” olarak yer almaktadır.

3.1 Araştırmanın Modeli

Nicel araştırma desenlerinden genel tarama modeli kullanılmıştır. Nicel araştırma, sayısal veriler sayesinde hipotezleri test etmeyi amaçlayan araştırmalardır (Suter, 2005). Genel tarama modeli ise, çok fazla sayıda elemandan oluşan evrende, evrenle ilgili genel bir ifadeye ulaşmak için, evrenin tamamı yada ondan alınacak bir grup, örnek ya da örneklem üzerinde tarama yapılmasıdır (Karasar, 2007).

3.2 Evren ve Örneklem

Araştırmanın çalışma evreni, Gaziantep ilinde 2016-2017 eğitim-öğretim yılında Gaziantep ilindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenleri ve Gaziantep ilindeki üniversitelerde öğrenim görmekte olan sınıf öğretmen adaylarından oluşmaktadır. Araştırmanın örneklemini ise araştırmanın çalışma evreninden basit seçkisiz örnekleme yöntemi ile seçilmiştir. Basit seçkisiz örneklem, evrende bulunan tüm elemanlar, birbirlerine göre eşit ve bağımsız seçilme şansına sahiptir (Karasar, 2008). Örneklemini Gaziantep ilinde görev yapan 299 sınıf öğretmeni ve Gaziantep’te öğrenim gören 3. ve 4. sınıf 120 sınıf öğretmen adayından oluşturmaktadır. Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ve sınıf öğretmen adaylarının demografik özelliklerine ilişkin yüzde ve frekans değerleri sırası ile Tablo 3.2.1 ve Tablo.3.2.2’de verilmiştir.

Tablo 3.2.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	88	73.3
	Erkek	32	26.7
Not Ortalaması	4.00-3.50	74	61.7
	3.49-3.00	46	38.3
Büyüdüğü Yerleşim Türü	İl	68	56.7
	İlçe	31	25.8
	Kasaba	21	17.5
Baba Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	80	66.7
	İlköğretim	25	20.8
	Lise	15	12.5
Anne Eğitim Düzeyi	Okuma yazma bilmiyor	34	28.3
	İlköğretim	72	60.0
	Lise	13	10.8
Toplam		120	100

Tablo 3.2.1’ de sunulan bulgularda, araştırmaya katılan 120 öğretmen adayının %73.3’ ünün kadın, %26.7’ sinin erkek olduğu görülmektedir. Öğretmen adaylarının %61.7’ sinin not ortalaması 4.00-3.50 aralığında, %38.3’ ünün not ortalaması 3.49-3.00 aralığındadır. Öğretmen adaylarının %56.7’ si ilde, %25.8’ i ilçede, %17.5’ i kasabada büyümüştür. Öğretmen adaylarının %66.7’ sinin babası, %28.3’ ünün annesi okuma yazma bilmiyor, %20.8’ inin babası, %60’ ının annesi ilköğretim mezunu, %12.5’ inin babası, %10.8’ inin annesi lise mezunudur.

Tablo 3.2.2. Sınıf Öğretmenlerin Demografik Özelliklerine Göre Dağılımı

	Gruplar	N	%
Cinsiyet	Kadın	155	51.84
	Erkek	144	48.16
Mesleki kıdem	1 yıldan az	20	6.7
	1-5 yıl	36	12.0
	6-10 yıl	47	15.7
	11-15 yıl	103	34.4
	15 yıldan fazla	93	31.1
Mezuniyet not ortalaması	4.00-3.50	137	5.8
	3.49-3.00	114	38.1
	2.99-2.50	48	16.1
Mezun olunan yüksek öğretim kurumu	Öğretmen okulu	33	11.0
	Eğitim fakültesi	220	73.6
	Diğer fakülte	43	14.4

Büyüdüğü yerleşim türü	İl	196	65.6
	İlçe	61	20.4
	Kasaba	42	14.0
Eğitim düzeyi	Ön lisans	42	14.0
	Lisans	233	77.9
	Lisansüstü	24	8.0
Toplam		299	100

Tablo 3.2.2’ de sunulan bulgularda, araştırmaya katılan 299 öğretmenin %51.84’ünün kadın, %48.16’sının erkek olduğu görülmektedir. Öğretmenlerin %6.7’sinin mesleki kıdemi 1 yıldan az, %12’sinin 1-5 yıl, %15.7’sinin 6-100 yıl, %34.4’ünün 11-15 yıl, %31.1’inin 15 yıldan fazladır. Öğretmenlerin %5.8’ inin mezuniyet diploma notu 4.00-3.50, %38.1’ inin 3.49-3.00, %16.1’inin 2.99-2.50 aralığındadır. Öğretmenlerin %11’ i öğretmen okulundan, %73.6’sı eğitim fakültesinden, %14.4’ ü diğer fakültelerden mezun olmuştur. Öğretmenlerin %65.6’sı ilde, %20.4’ ü ilçede, %14’ ü kasabada büyümüştür. Öğretmenlerin %14’ ü ön lisans, %77.9’ u lisans, %8’ i lisansüstü düzeyde öğrenim görmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmada veri toplama aracı olarak sınıf öğretmenlerine ve sınıf öğretmen adaylarına ayrı ayrı sunulan demografik bilgi formu ve her iki gruba ortak sunulan yansıtıcı düşünme ölçeği kullanılmıştır.

3.3.1. Öğretmen ve Öğretmen Adayları Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeği

Araştırmada öğretmen ve öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimini ölçmek amacıyla veri toplamak aracı olarak Semerci (2007) tarafından geliştirilen ‘Öğretmen ve Öğretmen Adaylarını Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeği’ kullanılmıştır. Ölçeği kullanmak için izin alınmıştır. Ölçek 20’ si olumsuz, 15’ i olumlu olmak üzere 35 sorudan oluşmaktadır. Ölçekteki olumsuz maddeler 1, 4, 6, 8, 9, 10, 11, 12, 13, 14, 15, 16, 17, 18, 20, 22, 26, 28, 31, 34 olumlu maddeler 2, 3, 5, 7, 19, 21, 23, 24, 25, 27, 29, 30, 32, 33, 35 olarak belirlenmiştir. 5’ li Likert tipli bir ölçektir. Ölçeğin derecelendirmesi ‘Tamamen Katılıyorum’, ‘Çoğunlukla Katılıyorum’, ‘Kısmen Katılıyorum’, ‘Çoğunlukla Katılmıyorum’, ‘Hiç Katılmıyorum’ şeklindedir.

3.3.1.1. Öğretmen ve Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimi (YANDE) Ölçeğinin Güvenirliliği

Semerci (2007), eğitim sistemine yeni uygulamaların girmesiyle birlikte öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin belirlemek amacıyla YANDE ölçeği geliştirilmiştir. Bu ölçek 599 kişiye uygulanmıştır.

Ölçek maddelerinde olumlu ve olumsuz maddelerin eşit şekilde bulunması gerektiğini vurgulamaktadır (Turgut ve Baykul; 1992, Akt. Semerci.2007). Semerci (2007), ölçek için oluşturulan analiz sonuçlarında, madde toplam korelasyon 0.308 ile 0.607 arasında değişmiştir, test tekrar test korelasyonu 0.742 ($p<0.01$) ve iki ayrı puanları arasında korelasyon katsayısı 0.77 ($p<0.01$) sonucuna ulaşmıştır. YANDE ölçeğinin faktör analizi sonuçlarına göre KMO değeri 0.909, Barlett testi değeri 6811.461 ($p<0.05$)' dir. YANDE ölçeğinin Crombach Alpha katsayısı 0.908 'dir. Bu çalışmada ölçeğin Cronbach Alpha katsayısı sınıf öğretmen adayları örnekleminde 0,903; sınıf öğretmenliği örnekleminde 0,887 olarak hesaplanmıştır.

3.3.2. Kişisel Bilgi Formu

Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adayları için ayrı ayrı hazırlanan demografik formlar yansıtıcı düşünme eğilimi ölçeğiyle uygulanmıştır.

Sınıf öğretmen adaylarının demografik bilgi formunda cinsiyet, not ortalaması, büyüdüğü yerleşim birimi, baba ve anne eğitim düzeyi bilgileri yer almaktadır.

Sınıf öğretmenlerinin demografik bilgi formunda cinsiyet, mesleki kıdem, mezuniyet not ortalaması, mezun olunan okul türü, büyüdüğü yerleşim birimi ve eğitim düzeyi bilgileri yer almaktadır.

3.4. Veri Toplama Süreci

Veri toplanması için ilk olarak Gaziantep İl Milli Eğitim Müdürlüğü'nden yazılı izin alınmıştır. Uygulama okullarına gidilerek müdürlerle ve öğretmenlerle tanışılmıştır. Veriler 2016-2017 eğitim-öğretim yılında 'Kişisel Bilgi Formu ve YANDE Ölçeği' nin uygulanarak süreç sonucunda veriler elde edilmiştir.

3.5. Verilerin Analizi

Verilerin analizi 21.0 SPSS programıyla yapılmıştır. Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının demografik bilgileri frekans ve yüzde tabloları şeklinde sunulmuştur. Ölçek puanlarının ortalama, standart sapması betimsel istatistik tablosu şeklinde sunulmuştur. Karşılaştırma testlerinde (değişkenlerin demografik özelliklere göre karşılaştırılmasında) parametrik veya non-parametrik testlerden hangilerinin kullanılacağını belirlemek amacıyla normallik sınaması yapılmıştır. Normallik sınamasında çarpıklık (Skewness) katsayısı kullanılmıştır. Sürekli bir değişkenden elde edilen puanların normal dağılım özelliğinde kullanılan çarpıklık katsayısının (Skewness) ± 1 sınırları içinde kalması puanların normal dağılımdan önemli bir sapma göstermediği şeklinde yorumlanabilir (Büyüköztürk, 2011: 40). Yapılan normallik sınamasında ölçek puanlarının normal dağılım gösterdiği tespit edildiğinden puanların cinsiyet, not ortalaması ve öğretmenlerin asillik durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmasında bağımsız iki örneklem t testi; büyüdüğü yerleşim birimi, baba eğitim, anne eğitim, mesleki kıdem, mezuniyet not ortalaması, mezun olduğu okul türü, eğitim düzeyi, asillik durumu değişkenlerine göre karşılaştırılmasında ANOVA testi kullanılmıştır. ANOVA testinde gruplar arasında anlamlı farklılık görüldüğünde farkın hangi iki grup arasında olduğunu belirlemek amacıyla LSD post hoc testi yapılmıştır. Analizlerde güven aralığı %95 (anlamlılık düzeyi $0.05 < p < 0.05$) olarak belirlenmiştir.

DÖRDÜNCÜ BÖLÜM

BULGULAR

Araştırmanın bu bölümünde, sınıf öğretmen adaylarının ‘ Cinsiyet’, ‘ Not ortalaması’, ‘Büyüdüğü Yerleşim Birimi’, ‘Baba Eğitim Durumu’, Anne Eğitim Durumu’ değişkenlerine göre ve sınıf öğretmenlerinin ‘Cinsiyet’, ‘Mezuniyet Not Ortalaması’, ‘Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna’, ‘ Eğitim Düzeyi’, ‘Büyüdüğü Yerleşim Birimi’, ‘Mesleki Kıdem’ değişkenlerine göre yansıtıcı düşünme eğilimine ilişkin bulgular ve yorumlar yer almaktadır.

4.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet, not ortalaması, büyüdüğü yerleşim birimi, baba eğitim durumu, anne eğitim durumuna göre anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmeyi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemini 120 sınıf öğretmeni adayına uygulanan ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği’ nden elde edilen puanlar üzerinden yukarıda belirtilen değişkenler doğrultusunda yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları yer almaktadır.

4.1.1. Cinsiyete İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmen adaylarının YANDE Ölçeği cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek istediğimizden adaylara t-testi yapılmış ve tablo 4.1.1’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Grupla T Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	sd	t	p
Kadın	88	154.19	11.09	118	4.15	0.000
Erkek	32	142.81	18.07			

Tablo 4.1.1’ de sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme telde edilen puanlarda cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir [$t=4.15$, $p< .05$]. Bu fark kadın öğretmenler lehinedir.

4.1.2. Not Ortalamasına İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmen adaylarının YANDE Ölçeği not ortalamalarına göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek istediğimizden adaylara t-testi yapılmış ve tablo 4.1.2’ de gösterilmiştir.

Tablo 4.1.2. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Not Ortalamasına Göre Bağımsız Gruplar T Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	sd	t	p
4.00-3.50	74	153.11	12.21	118	1.94	0.055
3.49-3.00	46	148.02	16.49			

Tablo 4.1.2’ de sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında not ortalamasına göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p> 05$].

4.1.3. Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilmi Ölçeği’ puanlarının büyüdüğü yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmış olup tablo 4.1.3’ te verilmiştir.

Tablo 4.1.3. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p	LSD
İl	68	152.85	1.59	3.31	0.040	İl>Kasaba
İlçe	31	152.22	2.66			
Kasaba	21	144.09	3.21			
Toplam	120	151.18	1.29			

Tablo 4.1.3’ te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme elde edile puanlarda büyüdüğü yerleşim yerine göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir [$F(2,$

117)= 3.31, $p<.05$]. Bu fark büyüdüğü yerleşim yeri il olanlar ile kasaba olanlar arasında büyüdüğü yerleşim yeri il olanlar lehinedir.

4.1.4. Baba Eğitimine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği’ puanlarının baba eğitim durumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmış ve tablo 4.1.4’ te gösterilmiştir.

Tablo 4.1.4. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Baba Eğitim Durumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p
Okuma yazma bilmiyor	80	150.43	15.31	1.41	0.248
İlköğretim	25	150.04	12.59		
Lise	15	156.86	8.33		
Toplam	120	151.15	14.15		

Tablo 4.1.4’ te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında baba eğitim durumuna göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p>.05$].

4.1.5. Anne Eğitimine İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmen adaylarının YANDE Ölçeği anne eğitimine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek istediğimizden adaylara t-testi yapılmış olup tablo 4.1.5' te verilmiştir.

Tablo 4.1.5. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Anne Eğitimine Göre T Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	sd	t	p
Okuma yazma bilmiyor	34	150.91	16.18	117	-0.07	0.943
İlköğretim	85	151.11	13.39			

Tablo 4.1.5' te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında anne eğitimin durumuna göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p>05$].

4.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerine İlişkin Bulgular

Araştırmada sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet, mezuniyet not ortalaması, mezun olunan yüksek öğretimi kurumunun çeşidine, eğitim düzeyi, büyüdüğü yerleşim birimi, mesleki kıdem durumlarına göre anlamlı farklılık olup olmadığını tespit etmeyi amaçlanmıştır. Çalışmanın örneklemi 299 sınıf öğretmenine uygulanan ' Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği' nden elde edilen puanlar üzerinden yukarıda belirtilen değişkenler doğrultusunda yapılan istatistiksel analizlerin sonuçları yer almaktadır.

4.2.1. Cinsiyete İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin YANDE Ölçeği cinsiyete göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek istediğimizden adaylara t-testi yapılmış ve 4.2.1 'de verilmiştir.

Tablo 4.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Cinsiyete Göre Bağımsız Grupla T Testi Sonuçları

Gruplar	N	X	S	sd	t	p
Kadın	155	155.11	13.82	297	2.74	0.006
Erkek	144	150.52	15.11			

Tablo 4.2.1' de sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme elde edilen puanlarında cinsiyete göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir [$t=2.74$, $p<.05$]. Kadın

öğretmenlerin yansıtıcı düşünme puanları, erkek öğretmenlerin puanlarından anlamlı düzeyde daha yüksektir.

4.2.2. Mezuniyet Not Ortalamasına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilmi Ölçeği’ puanlarının mezuniyet not ortalaması değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmış ve tablo 4.2.2 ‘de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Mezuniyet Not Ortalamasına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p
4.00-3.50	137	152.84	15.39	0.39	0.680
3.49-3.00	114	153.61	14.08		
2.99-2.50	48	151.40	13.76		
Toplam	299	152.90	14.62		

Tablo 4.2.2’ de sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında mezuniyet not ortalamasına göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p>05$].

4.2.3. Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilmi Ölçeği’ puanlarının mezun olunan yüksek öğretim kurumu değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmıştır ve tablo 4.2.3’ de verilmiştir.

Tablo 4.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumuna İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p
Öğretmen okulu	35	152.63	15.90	0.10	0.904
Eğitim fakültesi	221	153.11	14.31		
Diğer fakülte	43	152.05	15.46		
Toplam	299	152.90	14.62		

Tablo 4.2.3' te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme elde edilen puanlarda mezun olduğu yüksek öğretim kurumuna göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p>05$].

4.2.4. Eğitim Düzeyine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerinin 'Yansıtıcı Düşünme Eğilmi Ölçeği' puanlarının eğitim düzeyi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmıştır ve tablo 4.2.4' de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Eğitim Düzeyin İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p
Ön lisans	42	149.71	16.44	1.22	0.296
Lisans	233	153.32	14.07		
Lisansüstü	24	154.42	16.35		
Toplam	299	152.90	14.62		

Tablo 4.2.4' te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında eğitim düzeyine göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [$p>05$].

4.2.5. Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının 'Yansıtıcı Düşünme Eğilmi Ölçeği' puanlarının büyüdüğü yerleşim birimi değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını incelemek üzere yapılmıştır ve tablo 4.2.5' de gösterilmiştir.

Tablo 4.2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Büyüdüğü Yerleşim Birimine İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Gruplar	N	\bar{X}	S	F	p	LSD
İl	196	154.17	14.06	5.15	0.006	İl>Kasaba
İlçe	61	153.34	14.14			İlçe>Kasaba
Kasaba	42	146.33	16.40			
Toplam	299	152.90	14.62			

Tablo 4.2.5' te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünmede elde edilen puanlarda büyüdüğü yerleşim birimine göre anlamlı farklılık olduğunu göstermektedir

[F(2, 296)= 5.15, p<.05]. Bu fark büyüdüğü yerleşim birim il ve ilçe olanlar ile kasaba olanlar arasında büyüdüğü yerleşim birim il ve ilçe olanlar lehinedir.

4.2.6. Mesleki Kıdem Yılına İlişkin Bulgular

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının ‘Yansıtıcı Düşünme Eğilimi Ölçeği’ puanlarının kıdem yılı değişkenine göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını inceleme üzere yapılmıştır. Tablo 4.2.6’ da gösterilmiştir.

Tablo 4.2.6. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Puanının Kıdem Yılına İlişkin Tek Yönlü Varyans Analizi Sonuçları

Mesleki Kıdem	N	\bar{X}	S	F	p
5 yıldan az	56	154.58	15.39	0.78	0.540
6-10 yıl	47	155.41	12.23		
11-15 yıl	103	151.68	15.13		
16-20 yıl	93	153.77	14.31		
Toplam	299	152.47	14.05		

Tablo 4.2.6’ da sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [p>05].

4.3. Sınıf Öğretmenlerinin Asillik Durumuna İlişkin Bulgular

Sınıf öğretmenlerinin YANDE Ölçeği asillik durumuna göre anlamlı bir şekilde farklılaşıp farklılaşmadığını öğrenmek istediğimizden adaylara t-testi yapılmış ve 4.3’ te ki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4.3. Yansıtıcı Düşünme Puanlarının Sınıf Öğretmenlerin Asillik Durumuna Göre Karşılaştırılması

Gruplar	N	X	S	sd	t	p
Asil	299	152.90	14.61	417	1.11	0.267
Aday	120	151.15	14.15			

Tablo 4.3’ te sunulan bulgular, yansıtıcı düşünme toplam puanlarında öğretmenlerin asillik durumuna göre anlamlı farklılık olmadığını göstermektedir [p>05].

BEŞİNCİ BÖLÜM

TARTIŞMA

Araştırmanın bu bölümünde alt problemlere yönelik toplanmış verilerin analizi sonucundan elde edilen bulgulara dayalı olarak ulaşılan sonuçlar ve yorumlar yer almaktadır.

5.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünce Eğilimleri

Araştırmaya 120 sınıf öğretmen adayı katılmış olup sınıf öğretmen adaylarının çoğunluğunu kadın öğretmen adayı oluşturmaktadır. Sınıf öğretmen adaylarının çoğunluğunun not ortalaması 4-3.5 aralığında, adayların çoğunluğu ilde yaşamakta, çoğunluğunun babası ve annesi ilköğretim düzeyinde öğrenim görmüştür.

5.1.1. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte olup kadın öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri erkek öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Alkan ve Gözel (2012) sınıf öğretmenliği adayı üçüncü ve dördüncü sınıf eğitim fakültesi öğrencileri ile, Atalay ve Karahan (2016), Şahin (2011) Türkçe öğretmenliği adayı eğitim fakültesi öğrencileriyle, Yumuşak (2015) eğitim fakültesi son sınıf öğrencisi öğretmen adayları ile, Aydemir (2016) beden eğitimi öğretmenliği adayı öğrenciler ile, Aydın ve Çelik (2013) sosyal bilgiler öğretmenliği adaylarıyla, Çınar (2016) eğitim fakültesinin çeşitli bölümlerindeki öğretmen adayı öğrenciler ile, Duban ve Yelken (2010) eğitim fakültelerinin farklı bölümlerindeki son sınıf öğretmen adayları ile, Kandemir (2015) ilköğretim matematik ve sınıf öğretmenliği öğretmen adayları ile, Köstekçi (2016) iki farklı üniversitenin eğitim fakültelerinin farklı bölümlerindeki öğretmen adayları ile, Lale (2016) ve Erdoğan ve Şengül (2014) matematik öğretmenleri adayları ile yaptığı

nitel çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre farklılık gösterdiği ve farkın kadın öğretmen adayları lehine olduğu bulgularını elde etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatür bulguları benzerlik göstermektedir.

Ülkemizde öğretmenliğin bayan mesleği olduğu yönündeki alışılmış yargılar (Tezcan, 1996) bayanlar öğretmen adaylarının, kendi eylemlerini gözlemlemesine veya geliştirmesine böylece yansıtıcı düşünme eğilimlerinin gelişmesine katkı sağlamış olabilir. Bayanların öğretmenlik mesleğini tercih ederken daha bilinçli ve idealist davrandıklarını (Övet, 2006), mesleklerini daha olumlu algıladıklarını (Kılınç, 2010) gösteren araştırma bulguları da bu yorumu destekler niteliktedir.

5.1.2. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Not Ortalaması Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri düzeyi not ortalamalarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Lale (2016) matematik öğretmenliği öğretmen adayları ile yaptığı nitel çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin not ortalamasına göre farklılık gösterdiği ve not ortalaması sınıf ortalaması üzerinde olan öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin not ortalaması sınıf ortalamasının altında olan öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgularını elde etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatür bulguları benzerlik göstermemektedir.

5.1.3. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Büyüdükleri Yerleşim Birimi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin büyüdükleri yerleşim birimine göre anlamlı farklılık göstermekte olup ilde büyüyen sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme beceri eğilimlerinin kasabada büyüyen öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile karşılaştırma yapılacak literatür bulgularına rastlanmamıştır.

Araştırmada büyüdükleri yerleşim birimi il olan öğretmenlerin, kasaba olan öğretmenlere göre yansıtıcı düşünme eğilimlerinin yüksek olmasının sebebi öğretmenlerin büyüdükleri yerleşim birimindeki sosyo-ekonomik durumu ve eğitim şartlarının daha iyi olması gibi durumlardan dolayı farklılık oluşturmuş olabilir. İlde

büyüyen öğretmenler bu yerleşim birimlerindeki daha geniş imkanlardan dolayı yansıtıcı düşünme eğilimlerini geliştirebilecekleri bir çok durumla karşılaşabilmiş, bir çok etkinlik ve ortama daha kolay erişebilmiş olabilirler.

5.1.4. Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Baba ve Anne Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğiliminin baba ve anne öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Aydın ve Çelik (2013) sosyal bilgiler öğretmenliği adayları ile yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin anne ve baba öğrenim düzeyine göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmişlerdir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatür bulguları benzerlik göstermektedir. Araştırmada, anne ve baba eğitim düzeylerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinde değişiklik göstermemekle birlikte anne ve babanın eğitim düzeylerinin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünmelerini etkilemediğini göstermektedir.

5.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimleri

Araştırmaya 299 sınıf öğretmeni katılmış olup kadın ve erkek öğretmen sayıları birbirine eşit sayılabilir. Sınıf öğretmenlerin çok az bir kısmı 5 yıl ve daha az, çoğunluğu 6 yıl ve üzeri mesleki kıdeme sahiptir. Mezuniyet not ortalamaları genel olarak 3.49-3.00 aralığındadır. Sınıf öğretmenlerin çoğunluğu eğitim fakültesi mezunu, ilde büyümüş ve lisans düzeyinde öğrenim görmüştür.

5.2.1. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Cinsiyet Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık göstermekte olup kadın öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin erkek öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Aslan (2009), Dolapçioğlu (2007), Hasırcı ve Sadık (2011), Üstün (2011) tarafından yapılan araştırmalarda sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyet göre anlamlı farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Karadağ (2010) sosyal bilgiler öğretmenleri ile, Kılınç (2010) ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenler ile yaptığı çalışmada kadın öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin, erkek öğretmenlerine göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu bulgusunu elde etmiştir.

Ergüven (2011), Durdukoca ve Demir (2012) farklı branşlardaki ilköğretim öğretmenleri ile, Kuzu (2011) fen bilgisi öğretmenleri ile, Güvenç (2012) sınıf öğretmenleri ile yaptıkları çalışmalarda yansıtıcı düşünme eğilimlerinin cinsiyete göre anlamlı farklılık oluşturmadığı bulgusu elde edilmiştir. İki gruptaki çalışmaların sonuçları tutarlılık göstermemektedir.

5.2.2. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Mezuniyet Not Ortalaması Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin sınıf öğretmenlerin mezuniyet not ortalamalarına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Bu durum öğretmen yetiştirme programları kapsamında verilen eğitimin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini geliştirmeye yönelik özel bir içeriğe sahip olmamasından kaynaklanabilir. Alan yazıdaki diğer araştırmalarda da bu konuda bir çalışmaya rastlanamamıştır.

5.2.3. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Mezun Olunan Yüksek Öğretim Kurumu ve Eğitim Düzeyi Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri öğretmenlerin mezun olunan yüksek öğretim kurumuna ve öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Güvenç (2012), Aslan (2009), Dolapçioğlu (2007) ve Üstün (2011) tarafından yapılan çalışmalarda sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmiştir. Ergüven (2011) farklı branşlardaki ilköğretim öğretmenleri ile, Karadağ (2010) sosyal bilgiler öğretmenleri ile, Kılınç (2010) ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenleri ile, Kuzu (2011) fen bilgisi öğretmenleri ile, Tekeli (2016) okul öncesi öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin mezun oldukları okul türüne göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmiştir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatür bulguları benzerlik göstermektedir.

Araştırmada öğretmenlerin eğitim düzeylerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerini etkilemediği bulgusuna ulaşılmıştır. Bu bulgu beklenen durum değildir çünkü özellikle yüksek lisans eğitiminin öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerini olumlu yönde geliştirmesi beklenir. Elde edilen bu sonuç yüksek lisans

programlarının öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerini geliştirmeye yönelik özel bir içeriğe sahip olmamasından kaynaklanabilir.

5.2.4. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Büyüdükleri Yerleşim Birim Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan sınıf öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin büyüdüğü yerleşim birimine göre farklılık göstermekte olup ilde ve ilçede büyüyen sınıf öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimi kasabada büyüyen öğretmenlere göre anlamlı düzeyde daha yüksektir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile karşılaştırma yapılacak literatür bulgularına rastlanmamıştır. İllerin eğitim kalitesinin kasabaya oranla daha yüksek olduğu şeklinde değerlendirme yapabiliriz.

5.2.5. Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Kıdem Değişkenine İlişkin Bulguların Tartışılması

Araştırmaya katılan öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimleri öğretmenlerin kıdem yılına göre anlamlı farklılık göstermemektedir. Aslan (2009), Dolapçioğlu (2007), Güvenç (2012), Üstün (2011), Hasırcı ve Sadık (2011) tarafından yapılan çalışmalarda sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme becerilerinin mesleki kıdeme göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmişlerdir. Durdukoca ve Demir (2012), Ergüven (2011) farklı branşlardaki ilköğretim öğretmenleri ile yaptığı çalışmada, Karadağ (2010) sosyal bilgiler öğretmenleri ile, Kılınç (2010) ilköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenleri ile Kuzu (2011) fen bilgisi öğretmenleriyle, Tekeli (2016) okul öncesi öğretmenleri ile yaptığı çalışmada öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin mesleki kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermediği bulgusunu elde etmişlerdir. Bu çalışmadan elde edilen bulgular ile literatür bulguları benzerlik göstermektedir.

Yapılan araştırmada öğretmenlerin mesleki kıdem yıllarının yansıtıcı düşünme eğilimlerini etkilemediği görülmüştür. Mesleki kıdemine bağlı yansıtıcı düşünme zamanla öğrenilen ve yıllar geçtikçe kazanılan bir düşünme becerisi olmadığını göstermektedir. Yansıtıcı düşünme kıdeminin değişmemesinin bireyin kişisel özelliklerine bağlı olduğu şeklinde de değerlendirebiliriz.

ALTINCI BÖLÜM

SONUÇ VE ÖNERİLER

Bu bölümde, araştırmanın bulgularından elde edilen sonuçlara göre geliştirilen öneriler bulunmaktadır.

6.1. Sonuç

Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin araştırıldığı bu çalışmada

1. Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin oldukça yüksek düzeyde bulunmuştur.
2. Sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmeni adaylarını yansıtıcı düşünme eğilimleri cinsiyete ve büyüdüğü yerleşim birimine göre anlamlı farklılık gösterdiği tespit edilmiştir.
3. Kadın sınıf öğretmenleri ve kadın sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin erkek sınıf öğretmenleri ve erkek sınıf öğretmen adaylarına göre anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
4. İl ve ilçede büyüyen sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin kasabada büyüyen sınıf öğretmenleri ve sınıf öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğiliminden anlamlı düzeyde daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
5. Araştırmada yansıtıcı düşünme eğiliminin sınıf öğretmen adaylarının not ortalaması, anne ve baba öğrenim düzeylerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.
6. Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin mezuniyet not ortalaması, mezun olduğu okul türü, öğrenim düzeyi ve kıdemlerine göre anlamlı farklılık göstermediği sonucuna ulaşılmıştır.

6.2. Öneriler

Araştırmadan elde edilen bulgu ve sonuçlar ışığında;

1. Araştırmada sadece yansıtıcı düşünme becerisi araştırılmış olup diğer düşünme becerilerinin; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme, üst bilişsel düşünme ve problem çözme becerisinin araştırılmasında yarar görülmektedir.
2. Araştırma sınıf öğretmenleri üzerine yapılmıştır. Diğer çalışmalarda diğer branşlardaki öğretmenlere benzer çalışmaların yapılması yararlı olacaktır.
3. Öğretmen adayları ya da öğretmenlerin yansıtıcı düşünme eğilimlerini daha etkili bir şekilde incelemek için gözlem ve görüşmeye dayalı nitel çalışmalara da yer verilebilir.
4. Yansıtıcı düşünmeye ilişkin benzer çalışmalar farklı çalışma evrenlerinde gerçekleştirilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıklan, A. (2013). Yansıtıcı Düşünme Kitabı aytacacikalın.com/yansitici-dusunce
- Alp, S. ve Taşkın, Ş. Ç. (2008). Eğitimde yansıtıcı düşünmenin önemi ve yansıtıcı düşünmeyi geliştirme. *Milli Eğitim Dergisi*, 178, 311-320. Akademi.
- Alkan, V. ve Gözel, E. (2013). Sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine ilişkin görüşleri. *NWSA-Education Sciences*, 8(1), 1-12.
- Altınok, H. (2002). Yansıtıcı öğretim: önemi ve öğretmen eğitimine yansımaları. *Eğitim Araştırmaları*, 8, 66-73.
- Aslan, G. (2009). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile sürekli kaygı düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atalay, T.D. ve Karahan, B.Ü. (2016). *Türkçe öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerine yönelik bir değerlendirme*. *IJTET*, 1(2), 18-28.
- Ayas, A., Çepni, S. ve Ayvacı, Ş. H. (2008). “ *Fen ve Teknoloji Derslerinde Öğrencileri Aktif Kılan Yöntem, Teknik ve Modellemeler*”. *Kuramdan Uygulamaya Fen ve Teknoloji Öğretimi*. 7. Baskı (Edit. Salih ÇEPNİ). Ankara: Pegem A

- Aydemir, U. (2016). *Beden eğitimi ve spor öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünce eğilimleri ile yansıtma yetenekleri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Aydın, M. ve Çelik, T. (2013). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerinin bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 34, 169-181.
- Balgalmış, E. ve Baloğlu, M. (2010). “Eğitim Yöneticilerinin Düşünme Stilleri Açısından Çeşitli Değişkenlere Göre İncelenmesi”. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi (H. U. Journal of Education)*. 38: 01–10.
- Çakıroğlu, A. (2007). Üstbiliş. *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 11 (2), 21-27.
- Çınar, G. (2016). *Öğretmen adaylarının düşünme stilleri ile yansıtıcı düşünme eğilimleri arasındaki ilişki*. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Dalgıç, G. (2011). *Okul yöneticilerinin yansıtıcı düşünme beceri ve uygulamalarının incelenmesi: İstanbul ve Kopenhag örneği* (Yayınlanmamış Doktora Tezi). Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul
- Dmirel, Ö. (2012). *Kuramda Uygulama Eğitimde Program Geliştirme (18.Baskı)* Ankara: Pegem Akademi
- Demirel, Ö. (2006). *Öğretme Sanatı: Öğretimde Planlama ve Değerlendirme*, Pegem A Yayıncılık, 11. Baskı, Ankara.
- Developing Strategies for Reflective Learning. Australia: Eleanor Curtin Publishing.*
- Dewey, J. (1933). *How We Think*. Newyork: Prometheus Books.
- Dewey, J. (1933). *How We Think: A Restatement of the Relation of Reflective Thinking to the Educative Process*, Boston, MA: D.C., Heath and Company.
- Dewey, J. (1910). *How We Think*. Boston New York Chicago: D. C. Heath & Co.
- Doğanay, A. (2014). *Öğretim İlke ve Yöntemleri: Üst Düzey Düşünme Becerilerinin Öğretimi* (9. Baskı). Ankara: Pegem Akademi.
- Dolapçioğlu, D. S. (2007).*Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünme Düzeylerinin Değerlendirilmesi. Yüksek Lisans Tezi*. Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hatay.
- Drmrod, J. E. (1990). *Human Learning*. New York: Macmillan P. Company.

- Duban, N. ve Yelken, T.Y. (2010). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve yansıtıcı öğretmen özellikleriyle ilgili görüşleri. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 19(2), 343-360.
- Durdukoca, Ş.F. ve Demir, M. (2012). İlköğretim öğretmenlerin bazı değişkenlere göre yansıtıcı düşünme düzeyleri ve düşüncelerindeki öğretmen niteliklerinin yansıtıcı öğretmen niteliklerine uygunluğu. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 9(20), 357-374.
- Ekiz, D. (2006). *Kendini ve Başkalarını İzleme: Sınıf öğretmeni Adaylarının Yansıtıcı Günlükleri*. İlköğretim Online, 5(1), 45-57
- Erdoğan, F. ve Şengül, S. (2014). İlköğretim matematik öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi. *Asya Öğretim Dergisi*, 24(1 ÖZEL), 18-30.
- Erginel, S.Ş. (2006). *Developing Reflective Teachers: A Study On Perception And Improvement Of Reflection In Pre-Service Teacher Education*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Orta Doğu Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Ergüven, S. (2011). *Öğretmenlerin yansıtıcı düşünme becerilerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Niğde Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ersözlü, Z. N. (2008). *Yansıtıcı Düşünmeyi Geliştirici Etkinliklerin İlköğretim 5. Sınıf Öğrencilerinin Sosyal Bilgiler Dersindeki Akademik Başarılarına ve Tutumlarına Etkisi*. Yayınlanmamış Doktora Tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal
- Fatih Dervent (2012), *Yansıtıcı-Düşünmenin-Beden-Eğitimi-Öğretmenlerinin Mesleki-Uygulamalarına-Et*
- Gelter, H(2003) “*Why is Reflective Thinking Uncommon?*” *Reflective Practice*, 4(3), 337-344. yd nedir
- Güney, K. (2008), “*Mikro-Yansıtıcı Öğretim Yönteminin Öğretmen Adaylarının Sunu Performansı ve Yansıtıcı Düşünmesine Etkisi*”, *Doktora Tezi*, Fırat Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ
- Gürdal, A.; Duru, K (2002). *İlköğretim Fen Bilgisi Dersinde Kavram Haritasıyla ve Gruplara Kavram Haritası Çizdirilerek Öğretimin Öğrenci Başarısına Etkisi*, V. Ulusal Fen Bilimleri ve Matematik Eğitimi Kongresi, http://www.fedu.metu.edu.tr/ufbmek-5/b_kitabi/b_kitabi.htm (12.03.2017)

- Güvenç, Z. (2012). *Sınıf öğretmenlerinin duygusal zekaları ile yansıtıcı düşünme becerileri arasındaki ilişki*. Yüksek lisans tezi, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Hasırcı, Ö.K. ve Sadık, F. (2011). Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimlerinin incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 20(2), 195-210.
- İnönü, Y. (2006). *Tarih Öğretmenlerinin Yansıtıcı Öğretmen Özelliklerine Sahiplik Düzeyi*. Yüksek Lisans Tezi, Yüzüncü Yıl Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Van.
- Janet Lynn Norton, "Learning from First Year Teachers: Characteristics of the Effective Practitioner", *Annual Meeting of the Mid-South Educational Research Association, 1997*. <http://www.eric.ed.gov/PDFS/ED418050.pdf> (24.03.2017)
- Kalafat, S. (2013). Üstbiliş (Metacognition) <http://sezaikalafat.com.tr/ustbilis-metacognition/> (10/02/2017).
- KALAYCI, Nurdan (2001) Sosyal Bilgilerde Problem Çözme ve Uygulamalar. Ankara. Gazi Kitabevi,
- Kandemir, M.A. (2015). İlköğretim matematik ve sınıf öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilim düzeylerinin bazı değişkenlere göre incelenmesi. *NWSA-Education Sciences*, 10(4), 253-275.
- Karadağ, M. (2010). *Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi (Şanlıurfa ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Karasar, N. (2008). Bilimsel Araştırma Yöntemi. (18. Baskı). Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Kaya, O. N. (2003a). Eğitimde alternatif bir değerlendirme yolu: kavram haritaları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (65), 270.
- Kazancı, O. (1989). *Eğitimde Eleştireli Düşünme ve Öğretimi*. Ankara: Kazancı Kitap Ticaret A.Ş.
- Kılınç, H.H. (2010). *İlköğretim birinci ve ikinci kademe öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri (Elazığ ili örneği)*. Yüksek lisans tezi, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Kırıçoğlu, O. T. Sanatta Eğitim: Görmek, öğretmek, yaratmak, PegemA Yayıncılık, Ankara, 2002.
- Koray, Ö. (2006). Fen ve Teknoloji Eğitiminde Eleştirel ve Yaratıcı Düşünme.

- Taşkın, Ö. ve Koray, Ö. (Ed.). Fen ve Teknoloji Öğretimi. (s. 179-214). İstanbul: Lisans Yayıncılık.
- KORUMAZ, M , KARAKAŞ, A . (2016). İngilizce Okutmanlarının Yansıtıcı Öğretime Yönelik Tutumlarının İncelenmesi. Pegem Eğitim ve Öğretim Dergisi,4(1),27-46.Retrievedfrom <http://dergipark.gov.tr/pegegog/issue/22579/241195>
- Kozan, S, (2007), *Yansıtıcı Düşünme Becerisinin Kaynak Tarama Ve Rapor Yazma Derlserindeki Etkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Konya.
- Köksal, N. (2006). *Yansıtıcı düşünmenin öğretmen adaylarının öğretmenlik uygulamalarına katkıları*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Köstekçi, E. (2016). *Öğretmen adaylarının girişimcilik özellikleri ile yansıtıcı düşünme düzeyleri arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Bartın Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Köksal, N. ve Demirel, Ö.(2008). Yansıtıcı düşünmenin öğretme adaylarının öğretmenlik uygulamalarına katkıları. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 34,189-203.
- Kuzu, S. (2011). *Fen Bilgisi Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Şırnak İli Örneği)*. Yüksek Lisans Tezi, Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü. Diyarbakır.
- Lale, E. (2016). *Ortaöğretim matematik öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme düzeylerinin incelenmesi*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Lee, H. J. (2005). Understanding And Assessing Preservice Teachers' Reflective Thinking. Teaching and Teacher Education. 21, 699–715.
- Lim, E. S. & Cheng, P. W. C. & Lam, M. S. ve Ngan, S. F. (2003). Developmentreflective and thinking skills by means of semantic mapping strategies inkindergarten teacher education. *Early Child Development and Care*. 173(1), 55-72.
- Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). *İlköğretim Düşünme Eğitimi Dersi Öğretim Programı*. Ankara.

- Maarof, Nooreiny, "Telling His Or Her Story Through Reflective Journals", *International Education Journal*, Vol.8, No.1, 2007, pp. 205-220. 019b/80/15/43/dc.pdf, Erişim tarihi 09.01.2017
- Norton, L.S. (2009). *Action research in teaching and learning: A Practical guide to conducting pedagogical research in universities*. London: Routledge.
- ORUÇ, İpek (2000). "Effects of reflective teacher training program on teachers' perception of classroom environment and on their attitudes toward teaching profession". Ortadoğu Teknik Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- Okçu, V., Kahyaoğlu, M. (2007). İlköğretim Öğretmenlerinin Biliş Ötesi Öğrenme Stratejilerin Belirlenmesi. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (6), 129
- Övet, O. (2006). Eğitim fakültesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğini tercih etmelerinde etkili olan faktörlerin belirlenmesi. Yüksek Lisans Tezi, Yeditepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Özden, Y. (2004). *Öğrenme ve Öğretme* (6. Baskı). Ankara: Pegem A Yayıncılık.
- Özden Y. (2005). Okulu Yeniden Kurmak, Nobel Yay. Ankara.
- Özden, B., Önder, A. ve Kabapınar, Y. (2015). Yansıtıcı düşünmenin öğretme adaylarının yapılandırmacı öğrenme ortamı. *İlköğretim Online*, 14(2), 459-471.
- Özsoy, G. (2006). Problem Çözme ve Üstbiliş. *Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildirileri C. II*, Ankara: Kök Yayıncılık.
- Öztürk, D. (2010). *Yaratıcı Düşünme Becerisinin İlköğretim 6. Sınıf Sosyal Bilgiler Dersinde Öğrenci Başarısı Üzerindeki Etkililiği*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, İstanbul.
- Phan, H. P. (2009). Exploring Students' Reflective Thinking Practice, Deep Processing Strategies, Effort, And Achievement Goal Orientations. *Educational Psychology*, 29(3), 297–31
- Ruiz-Primo, M. A., Li, M., Ayala, C. ve Shavelson, R. J. (2004). Evaluating students' science notebooks as an assessment tool. *International Journal of Science Education*, 26 (12), 1477-1506.
- Schön, D. (1983), Reflective practitioner- how professionals think in action, basic books, [Online], <http://www.sopper.dk/speciale/arkiv/book49.pdf>, Erişim tarihi: 27.05.2017

- Seferoğlu, S.S. ve Akbıyık, C. (2006). “Eleştirel Düşünme ve Öğretimi”. *Hacetepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi. (H. U. Journal of Education)*. Sayı: 30. 193–200.
- Semerci, Ç,(2003). Eleştirel Düşünme Becerilerinin Geliştirilmesi. *Eğitim ve Bilim 2003, Cilt 28, Sayı 127 (64-70)*.
- Semerci, Ç. (2007). Öğretmen ve öğretmen adayları için yansıtıcı düşünme eğilimi (YANDE) ölçeğinin geliştirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*,7(3), 729-754.
- Suter, W. N. (2005), *Introduction to educational research: A critical thinking approach*, Sage Publication, Inc.
- Şahin, A. (2011). Türkçe öğretmeni adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimlerinin çeşitli değişkenlere göre değerlendirilmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 10(37), 108-119.
- Taggart, G.L. ve Wilson, A.P. (2005). *Promoting Reflective Thinking In Teachers: 50 Action Strategies*. California: Corwin Press.
- Tan, K. S., and Goh, N. K. (2008). Assessing students reflective responses to chemistry-related learning tasks. *US-China Education Review*, 5 (11), 28- 36.
- Tican, C. (2013). *Yansıtıcı düşünmeye dayalı öğretim etkinliklerinin öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme becerilerine, eleştirel düşünme becerilerine, demokratik tutumlarına ve akademik başarısına etkisi Doktora Tezi*, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü. Ankara.
- Türkçe Sözlük (2005). Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Thorpe, K. (2004). Reflective learning journals: From concept to practice [Elektronik Versiyon]. *Reflective Practice*. 5(3), 327-343.
- Tok, Ş. (2008). Fen bilgisi dersinde yansıtıcı düşünme etkinliklerinin öğrencilerinin akademik başarılarına ve fen bilgisi dersine yönelik tutumlarına etkisi. *İlköğretim Online*, 7 (3), 557 - 558.
- Tosun, A. ve Irak, M. (2008). Üstbiliş Ölçeği-30’un Türkçe uyarlaması, geçerliği, güvenilirliği, kaygı ve obsesif- kompulsif belirtilerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 67-80.
- Ünver, G. (2003). *Yansıtıcı düşünme*. Ankara: Pegem Yayıncılık.
- Yenilmez, K. ve Yolcu, B. (2007). “Öğretmen Davranışlarının Yaratıcı Düşünme Becerilerinin Gelişimine Katkısı”. *Sosyal Bilimler Dergisi*. Sayı:18.
- York-Barr, J., Sommers, W.A, Ghore, G.S. ve Monthie J. (2006). *Reflective practice*

- to improve schools: An action guide for educators.* California: Corwin Press.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişkin Görüş ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi (Diyarbakır Örneği)*. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Taggard, L. and Wilson, A. (1997) *Promoting Reflective Thinking in Teachers 44 Action Strategies*. California: Corwin Press Inc.
- Taşpınar, M. (2010). *Kuramdan uygulamaya öğretim ilke ve yöntemleri (4. baskı)*. Ankara: Data Yayınları.
- Tekeli, İ. (2016). *Okul öncesi öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme düzeyleri*. Yayımlanmamış yüksek lisans tezi, Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Tezcan, M. (1996). *Eğitim sosyolojisi*. (10. Baskı), Ankara: Feryal Matbaa.
- Tosun, A. ve Irak, M. (2008). Üstbiliş Ölçeği-30'un Türkçe uyarlaması, geçerliği, güvenilirliği, kaygı ve obsesif- kompulsif belirtilerle ilişkisi. *Türk Psikiyatri Dergisi*, 19(1), 67-80.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe Sözlük*, Ankara: Türk Tarih Kurumu Yayınları.
- Üstün, G. (2011). *Sınıf öğretmenlerinin yansıtıcı düşünme eğilimleri ile demokratik tutumları arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Marmara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü.
- Yorulmaz, M. (2006). *İlköğretim I. Kademesinde Görev Yapan Sınıf Öğretmenlerinin Yansıtıcı Düşünmeye İlişkin Görüş ve Uygulamalarının Değerlendirilmesi*. *Yüksek Lisans Tezi*. Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elazığ.
- Yumuşak, G.K. (2015). Öğretmen adaylarının yansıtıcı düşünme eğilimleri ve mesleğe yönelik tutumları. *Bartın Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(2), 466-481.
- Zeichner, K. M.; Liston, D. P. (1996). *Reflective Teaching: An Introduction*. New Jersey: Lawrence Erlbaum Associates. Publishers, Mahwah.

EKLER**EK 1. MEB Kullanım İzni**

T.C.
GAZİANTEP VALİLİĞİ
İl Millî Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 34659092/605.01/2947598
Konu : Araştırma İzin Talebi

06/03/2017

VALİLİK MAKAMINA

İlgi: Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsünün 24/02/2017 tarihli ve 62927161/302.08.01/3894 sayılı yazısı.

Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Şule TEMEL' in " Sınıf Öğretmenleri ve Sınıf Öğretmen Adaylarının Yansıtıcı Düşünme Eğilimlerinin Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi " konulu tez çalışması kapsamında, ekte belirtilen İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine anket uygulama isteği, ilgi yazıda belirtilmektedir.

Bu kapsamda Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Temel Eğitim Anabilim Dalı Yüksek Lisans Öğrencisi Şule TEMEL' in tez çalışma isteği, Bakanlığımız Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğünün 07.03.2012 tarihli ve 3616 (2012/13) sayılı genelgesi kapsamında değerlendirilmiş olup; araştırmacının, araştırmasının bitiminden itibaren 15 gün içerisinde araştırma sonuçlarını 2 kopya halinde CD içerisinde Müdürlüğümüze bildirmesi şartıyla, ekte belirtilen İlimiz Şahinbey ve Şehitkamil ilçelerindeki ilkokullarda görev yapan sınıf öğretmenlerine, eğitim öğretimi aksatmayacak şekilde ve gönüllülük esasına dayalı olarak uygulanması, Müdürlüğümüz Ar-Ge bürosu bünyesinde oluşturulan komisyonun uygunluk raporu doğrultusunda uygun mütalaa edilmektedir.

Makamınızca da uygun görüldüğü takdirde; Olurlarınıza arz ederim.

Cengiz METE
Millî Eğitim Müdürü

OLUR
.../03/2017

Faik ARICAN
Vali a.
Vali Yardımcısı

EK 2. Ölçek Kullanım İzni

From: Çetin SEMERCİ <ctnsem@gmail.com>
To: Melike Özyurt <melike.ozyurt@yahoo.com>
Sent: Tuesday, February 21, 2017 7:29 PM
Subject: "Yansıtıcı Düşünme Eğilimi" (YANDE) ölçeğini kullanma izni

Sayın Melike ÖZYURT,
"Yansıtıcı Düşünme Eğilimi" (YANDE) ölçeğini kullanmanızda bir sakınca bulunmamaktadır. YANDE ölçeğine yapısal olarak madde eklenemez ve çıkarılmaz.
Ölçek, atıf yapılarak kullanılabilir. Başarılar dilerim. Sevgi ve saygılar.
Prof.Dr. Çetin SEMERCİ
Bartın Üniversitesi

EK 3. Sınıf Öğretmen Adayları İçin Uygulanan Ölçek

DEĞERLİ SINIF ÖĞRETMEN ADAYLARI,

Aşağıda sunulan bilgi formu ve ölçek, "Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi"ni ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçekteki her madde için verilen 'hiç katılmıyorum, çoğunlukla katılmıyorum, kısmen katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum, tamamen katılıyorum' seçeneklerinden sizce en uygun olan bir tanesini işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her maddeyi doldurmaya özen gösteriniz. Elde edilen veriler Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Eğitimi bölümünde bir tezde kullanılacaktır. Ölçek sonuçları toplu olarak analiz edilip raporlanacağı için ölçeğin kimin tarafından doldurulduğunun tespit edilmesi söz konusu değildir.

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyet: K () E ()

Yaş : 18-30 () 31-40 () 41 ve üzeri ()

Mezun Olduğunuz Lise Türü: Fen Lisesi () Anadolu Lisesi () Düz Lise ()

Meslek Lisesi () Açık Lise ()

Mevcut Transkript Ortalaması: 4.00-3.50 () 3.49-3.00 () 2.99-2.50 () 2.49-2.00 ()

Büyüdüğünüz Yerleşim Yeri: İl () İlçe () Kasaba () Köy ()

Babanızın Eğitim Düzeyi: Okuma-Yazma Bilmiyor () İlköğretim () Lise ()

Üniversite ()

Annenizin Eğitim Düzeyi: Okuma-Yazma Bilmiyor () İlköğretim () Lise () Üniversite ()

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN YANSITICI DÜŞÜNME ÖLÇEĞİ					
	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Öğrencilerimin görüşlerine değer vermem.					
2. Kendimi öğretim hedeflerimin ışığında eleştirel düşünürüm.					
3. Öğretimle ilgili diğer öğretmenlere yardımcı olurum.					
4. Kendi öğretimimin etkililiğini değerlendirmem.					
5. Sınıfta tartışmayı teşvik eder yönetirim.					
6. Kitaptaki etkinliklerle yetinir, yenilerini oluşturmam.					

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN YANSITICI DÜŞÜNME ÖLÇEĞİ					
	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kısmen Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
7. Konu anlatırken bazı noktaları eksik bırakıp öğrencilerin bulmasını sağlarım.					
8.Öğretim kazanımlarını (hedef-davranışları) gözden geçirmem.					
9.Öğretim uygulamalarıyla ilgili soru, tepki ve önerilere açık değilim.					
10. Öğretme- Öğrenme sürecindeki olaylara öok yönlü bakmam.					
11.Öğrencilerimin bireysel gereksinimlerinden sorumlu değilim.					
12.Öğrencilerimin eğitsel etkinliklerine önem vermem.					
13.Öğrencilerimin duygusal (duyuşsal) davranışlarından sorumlu değilim.					
14.Yeni materyalleri ve etkinlikleri tanıtmam.					
15.Dersin teorik kısımlarını kavram haritasıyla anlatmam.					
16.Öğrencilerin hayallerine değer vermem.					
17. İşbirliği ile öğrenmeye önem vermem					
18.Eleştirel bakış açısına sahip değilim.					
19.Öğretimde kime, neyi, ne zaman, niçin ve nasıl yapacağımı bilirim.					
20.Öğrencilerimle etkili iletişim kurmaya çalışırım.					
21. Öğrencilerime uygun öğrenme materyali sunarım					
22.Öğrencilerin beklentilerini dikkate almam					
23. Yeni bir konuyu ustaca tanıtır ve anlatırım.					
24.Öğretim ortamına ilişkin yaptığım değişikliklerin sonuçlarını düşünürüm					
25.Öğretime ilişkin problemleri algılar, tanımlar, geneller ve mesleki anlayışlarımı değiştirmek ve geliştirmek için kullanırım					
26.Araştırma ruhuna sahip değilim.					
27.Öğretimimi objektif bir şekilde değerlendirebilirim.					
28.Öğretmen olarak kendimi geliştirmeye açık değilim.					
29.Öğretme sanatının iyi yönleriyle ilgilenirim.					
30.Öğrencilerimin(sınıfın ötesini geleceği görmesine yardımcı olurum.					
31.Öğretmen olarak kendimi değerlendirmede dürüst değilim					
32.Öğretim uygulamalarımla ilgili diğer arkadaşlarımla görüş alışverişinde bulunurum.					
33.Kendimi öğrencilerimin yerine koyup düşünebilirim.					
34.Öğretmenliği sevmiyorum.					
35.Öğretimimle ilgili diğer öğretmenlerin eleştirilerinden yapıcı bir şekilde yararlanırım.					

EK 4. Sınıf Öğretmenleri İçin Uygulanan Ölçek

DEĞERLİ SINIF ÖĞRETMENLERİ,

Aşağıda sunulan bilgi formu ve ölçek, "Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Yansıtıcı Düşünme Eğilimi"ni ölçmek amacıyla hazırlanmıştır. Hazırlanan ölçekteki her madde için verilen 'hiç katılmıyorum, çoğunlukla katılmıyorum, kısmen katılıyorum, çoğunlukla katılıyorum, tamamen katılıyorum' seçeneklerinden sizce en uygun olan bir tanesini işaretleyerek belirtiniz. Lütfen her maddeyi doldurmaya özen gösteriniz. Elde edilen veriler Gaziantep Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Sınıf Eğitimi bölümünde bir tezde kullanılacaktır. Ölçek sonuçları toplu olarak analiz edilip raporlanacağı için ölçeğin kimin tarafından doldurulduğunun tespit edilmesi söz konusu değildir.

Vakit ayırdığınız için teşekkür ederiz.

Cinsiyet: K () E ()

Mesleki Kıdeminiz: 0 yıl () 1-5 yıl () 6-10 yıl () 11-15 yıl () 16-20 yıl () 21 yıl ve üzeri ()

Mezun Olunan Fakülteki Diploma Notu: 4.00-3.50 () 3.49-3.00 () 2.99-2.50 () 2.49-2.00 ()

Mezun Olduğunuz Yüksek Öğretim Kurumu: Öğretmen Okulu () Eğitim Fakültesi ()

Başka Fakülte () Fakülte Adı:..... Diğer:.....

Büyüdüğünüz Yerleşim Yeri: İl () İlçe () Kasaba () Köy ()

Eğitim Düzeyiniz: Ön Lisans () Lisans () Yüksek Lisans () Doktora ()

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN YANSITICI DÜŞÜNME ÖLÇEĞİ					
	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
1.Öğrencilerimin görüşlerine değer vermem.					
2. Kendimi öğretim hedeflerimin ışığında eleştirel düşünürüm.					
3. Öğretimle ilgili diğer öğretmenlere yardımcı olurum.					
4. Kendi öğretimimin etkililiğini değerlendirmem.					
5. Sınıfta tartışmayı teşvik eder yönetirim.					
6. Kitaptaki etkinliklerle yetinir, yenilerini oluşturmam.					

ÖĞRETMEN VE ÖĞRETMEN ADAYLARI İÇİN YANSITICI DÜŞÜNME ÖLÇEĞİ	69				
	Hiç Katılmıyorum	Çoğunlukla Katılmıyorum	Kısmen Katılıyorum	Çoğunlukla Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum
7. Konu anlatırken bazı noktaları eksik bırakıp öğrencilerin bulmasını sağlarım.					
8.Öğretim kazanımlarını (hedef-davranışları) gözden geçirmem.					
9.Öğretim uygulamalarıyla ilgili soru, tepki ve önerilere açık değilim.					
10. Öğretme- Öğrenme sürecindeki olaylara öok yönlü bakmam.					
11.Öğrencilerimin bireysel gereksinimlerinden sorumlu değilim.					
12.Öğrencilerimin eğitsel etkinliklerine önem vermem.					
13.Öğrencilerimin duygusal (duyuşsal) davranışlarından sorumlu değilim.					
14.Yeni materyalleri ve etkinlikleri tanıtmam.					
15.Dersin teorik kısımlarını kavram haritasıyla anlatmam.					
16.Öğrencilerin hayallerine değer vermem.					
17. İşbirliği ile öğrenmeye önem vermem					
18.Eleştirel bakış açısına sahip değilim.					
19.Öğretimde kime, neyi, ne zaman, niçin ve nasıl yapacağımı bilirim.					
20.Öğrencilerimle etkili iletişim kurmaya çalışırım.					
21. Öğrencilerime uygun öğrenme materyali sunarım					
22.Öğrencilerin beklentilerini dikkate almam					
23. Yeni bir konuyu ustaca tanıtır ve anlatırım.					
24.Öğretim ortamına ilişkin yaptığım değişikliklerin sonuçlarını düşünürüm					
25.Öğretime ilişkin problemleri algılar, tanımlar, geneller ve mesleki anlayışlarımı değiştirmek ve geliştirmek için kullanırım					
26.Araştırma ruhuna sahip değilim.					
27.Öğretimimi objektif bir şekilde değerlendirebilirim.					
28.Öğretmen olarak kendimi geliştirmeye açık değilim.					
29.Öğretme sanatının iyi yönleriyle ilgilenirim.					
30.Öğrencilerimin(sınıfın ötesini geleceği görmesine yardımcı olurum.					
31.Öğretmen olarak kendimi değerlendirmede dürüst değilim					
32.Öğretim uygulamalarımla ilgili diğer arkadaşlarımla görüş alışverişinde bulunurum.					
33.Kendimi öğrencilerimin yerine koyup düşünebilirim.					
34.Öğretmenliği sevmiyorum.					
35.Öğretimimle ilgili diğer öğretmenlerin eleştirilerinden yapıcı bir şekilde yararlanırım.					

ÖZGEÇMİŞ

1990 yılında Mersin’ de doğdu. İlkokul öğrenimini Mersin’ de tamamladı. Ortaokul ve lise öğrenimini Adıyaman’ da tamamladı. 2014 yılında Zirve Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Sınıf Öğretmenliği Bölümünü bitirdi. 2014 yılından itibaren öğretmenlik yapmakta olup Gaziantep Üniversitesi Temel Eğitim Bilim Ana Bilim Dalı Sınıf Eğitimi Programlarında yüksek lisans yapmaktadır.

Şule TEMEL